

# Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad 2012

Juni 2013

**Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad**  
**April 2013**

**Dnr:** 3.1-233/2013

**Utgivningsdatum:** [Fyll i här]

**Utgivare:** Socialförvaltningen

**Kontaktperson:**

## Innehåll

<b>Inledning</b> .....	5
<b>Demografi</b> .....	5
<b>Ekonomiskt bistånd</b> .....	8
Behovet av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad .....	8
Biståndshushållen.....	10
Kostnader för ekonomiskt bistånd .....	12
Hinder för egen försörjning.....	13
Arbetslöshet .....	14
Sjukdom .....	14
Sociala eller medicinska hinder .....	15
Ändamål med biståndet.....	15
Avslut .....	16
Etableringsreformen.....	17
Arbete mot felaktiga utbetalningar .....	18
<b>Budget- och skuldrådgivning</b> .....	19
<b>Barn och ungdom</b> .....	20
Stadsdelsnämndernas ansvar .....	20
Anmälningar och aktualisering .....	20
Utredningstider.....	24
Öppna insatser .....	25
Kontaktperson/-familj .....	25
Antal ungdomar med beslutad insats om särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 3 kap. 6 § sol. ....	26
Dygnetruntvård .....	26
Familjerätt .....	27
Barn och ungdomar med LVU-beslut .....	30
Unga lagöverträdare .....	30
Ungdomstjänst .....	31
Medling och brottsofferstöd.....	33
Ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl .....	33
Nyttillkomna ensamkommande barn och unga till Stockholms stad .....	34
Överenskommelse om boendeplatser i Stockholms stad .....	34
<b>Missbruk</b> .....	36
Målgruppen vuxna med missbruks-/beroendeproblem .....	36
Försörjning .....	37
Insatser .....	37
Biståndsbedömd öppenvård .....	38
Icke biståndsbedömd öppenvård .....	38
Institutionsvård enligt SoL.....	39
LVM-vård .....	40
Familjevård enligt SoL.....	40
Boendeinsatser .....	41
Försöks- och träningslägenheter .....	41
Samverkan.....	42

Brukarrevision.....	43
Utvecklingsarbete.....	43
<b>Hemlöshet .....</b>	<b>44</b>
Kartläggning av hemlösa i Stockholm stad 18 april 2012 .....	44
Tak- över- huvudet - garantin (TÖG).....	45
Unga vuxna i hemlöshet eller i riskzon för hemlöshet.....	45
Bostad först .....	46
Utvecklingsarbete.....	46
<b>Vräkningsförebyggande arbete .....</b>	<b>47</b>
<b>Socialpsykiatri .....</b>	<b>48</b>
Målgruppsbeskrivning .....	48
Antal ärenden per handläggare.....	51
Samverkan.....	51
Valfrihet .....	52
Uppföljning .....	52
Brukarundersökning.....	53
Boendestöd.....	53
Gruppboende .....	54
Sysselsättning.....	54
Sysselsättning.....	55
Boendestöd och boenden.....	59
Behov av boenden och utbyggnad .....	61
<b>Funktionsnedsättning .....</b>	<b>62</b>
Målgruppen .....	62
Verksamhetsområdet i siffror.....	63
Insatser enligt LSS .....	64
LSS-insatser i hela landet.....	65
KBH .....	66
Ej verkställda beslut enligt LSS och SoL 2012.....	67
Omfattning och kostnader för verksamheterna .....	71
Bostad med särskild service för barn och ungdom .....	71
Bostad med särskild service för vuxna.....	72
Brukarundersökning.....	73
Vuxenboende .....	73
Daglig verksamhet .....	73
Handläggning av ärenden som rör personer med funktionsnedsättning .....	74
E-tjänsten ansökan om stöd och service .....	74
Kommunalisering av hemsjukvården.....	74
<b>Våld i nära relationer .....</b>	<b>76</b>
Hedersrelaterat våld och förtryck.....	76
Skyddade boenden .....	77
Brottsstatistik .....	78

## Inledning

Socialnämnden arbetar för att stadens socialtjänst ska bedrivas utifrån likställighet, rättsäkerhet och med god kvalitet för medborgarna. Medborgarna ska få likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var i staden de bor. Nämnden upprättar riktlinjer för stadsdelsnämndernas olika verksamhetsområden, stödjer dem genom bl.a. utbildningar och seminarier samt medverkar till utvecklandet av en kunskapsbaserad socialtjänst. En annan viktig uppgift är att följa upp stadens socialtjänstverksamhet.

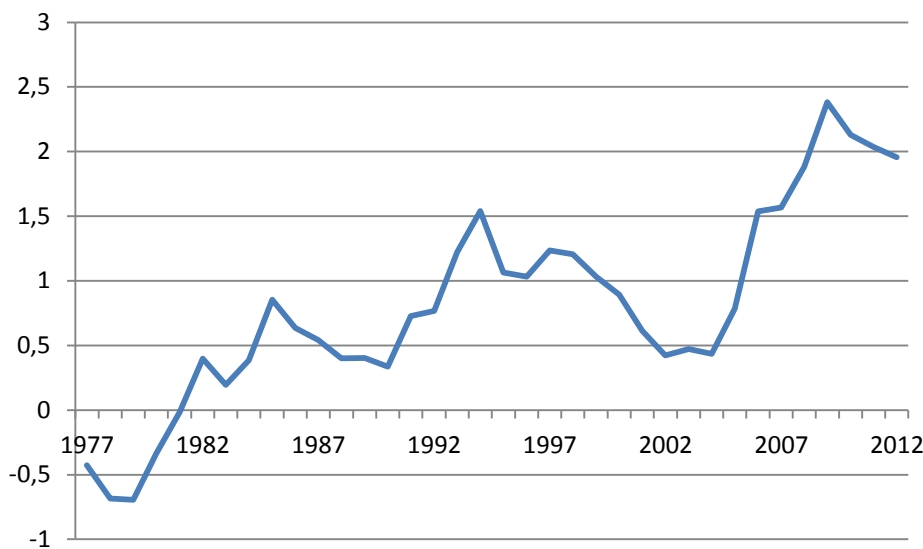
Detta är den fjärde socialtjänstrapporten som görs för att ge en samlad bild av läget inom delar av stadens socialtjänst. Den första gjordes för år 2009 och de följande redovisar i huvudsak samma variabler för att möjliggöra jämförelser över tid. Statistikuppgifter är hämtade från stadens befintliga verksamhetssystem, om inte annat anges.

Inom vissa verksamhetsområden, t.ex. ekonomiskt bistånd, finns statistikuppgifter långt tillbaka i tiden, vilket medger att jämförelser över tid kan göras för att t.ex. visa på trender. Inom andra områden finns inte så långa tidsserier.

## Demografi

Befolkningen i Stockholms stad uppgick till 881 200 den sista december 2012. Jämfört med 2011 är det en ökning med 16 900, vilket motsvarar en procentuell ökning med 2,0 procent. I hela riket totalt var den procentuella ökningen 0,8 procent. Befolkningen i staden har ökat kontinuerligt sedan början på 1980-talet. Ökningstakten var som störst 2009 då befolkningen i staden ökade med 2,4 procent jämfört med året innan. Den årliga ökningstakten har avtagit något under de tre senaste åren.

*Befolkningens förändring jämfört med föregående år, 1997-2012. Procent*



Källa: Sweco

Befolkningen ökade i samtliga stadsdelsförvaltningar år 2012 jämfört med 2011. Ökningen var störst i Bromma, Kungsholmen samt Hägersten-Liljeholmen.

*Befolkning/stadsdelsnämnd 2011 och 2012, förändring i antal och procentuellt*

Stadsdelsnämnd	2012	2011	Förändring antal	Förändring (%)
Bromma	69 651	67 096	2 555	3,8
Enskede-Årsta-Vantör	93 544	92 071	1 473	1,6
Farsta	53 239	51 987	1 252	2,4
Hägersten-Liljeholmen	78 826	76 710	2 116	2,8
Hässelby-Vällingby	68 074	66 721	1 353	2,0
Kungsholmen	65 590	63 120	2 470	3,9
Norrmalm	68 456	67 687	769	1,1
Rinkeby-Kista	47 872	46 792	1 080	2,3
Skarpnäck	44 608	43 961	647	1,5
Skärholmen	34 859	34 415	444	1,3
Spånga-Tensta	38 282	38 115	167	0,4
Södermalm	124 742	123 468	1 274	1,0
Älvsjö	26 345	25 660	685	2,7
Östermalm	67 147	66 521	626	0,9
<b>Hela staden</b>	<b>881 235</b>	<b>864 324</b>	<b>16 911</b>	<b>2,0</b>

*Källa: Sweco*

En del av befolkningsökningen i staden förklaras av att flyttnettot har varit positivt, det vill säga inflyttningarna är fler än utflyttningarna. Under 2012 var det 64 671 personer som flyttade in till staden, varav 49 023 från övriga Sverige och 15 648 från annat land. 54 801 personer flyttade ut från staden, vilket ger ett flytt-netto på 9 900 personer. Jämfört med 2011 har antalet inflyttningar ökat med 1 600 men under samma period har också antalet utflyttningar ökat till 2 100 vilket resulterar i att flyttnettot år 2012 var 500 lägre än året innan.

*Inflyttning till Stockholm och utflyttning från Stockholm från övriga Sverige respektive från annat land*

Stadsdelsnämnd	Inflyttning totalt	från Sverige	från utlandet	Utflyttning totalt	till Sverige	till utlandet
Bromma	9 291	4 136	892	7 205	3 090	489
Enskede-Årsta-Vantör	12 325	5 473	1 456	11 548	5 247	728
Farsta	6 596	2 593	765	5 505	2 558	304
Hägersten-Liljeholmen	10 519	4 294	957	9 451	4 321	466
Hässelby-Vällingby	7 726	3 283	1 093	6 686	3 085	449
Kungsholmen	10 633	4 372	1 000	8 912	3 734	652
Norrmalm	9 479	3 965	1 346	9 600	3 811	885
Rinkeby-Kista	7 068	2 863	1 988	6 540	3 068	906
Skarpnäck	5 894	2 253	654	5 635	2 376	311
Skärholmen	4 329	1 875	1 012	4 073	2 089	325
Spånga-Tensta	4 706	1 766	1 015	4 867	2 081	491
Södermalm	14 809	6 379	1 706	14 416	5 755	1 165
Älvsjö	3 080	1 056	269	2 492	1 156	123
Östermalm	9 425	4 715	1 495	9 080	3 967	1 169
<b>Hela staden</b>	<b>64 671</b>	<b>49 023</b>	<b>15 648</b>	<b>54 801</b>	<b>46 338</b>	<b>8 463</b>

*Källa: Sweco*

Antalet födda var 13 800 under 2012, vilket är 200 fler än under 2011. I förhållande till stadens befolkning har andelen födda ökat ur ett längre perspektiv. År 1998 var andelen födda i förhållande till befolkningen 1,2 procent och motsvarande år 2012 var 1,6 procent.

## Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd består av två delar, försörjningsstöd och stöd till livsföringen i övrigt. I den senare delen ingår andra nödvändiga utgifter vid sidan av försörjningen, som exempelvis kostnader för barnomsorg, läkarvård, medicin, och tandvård. Utgångspunkten för biståndet är att tillförsäkra befolkningen en skälig levnadsnivå, vilken preciseras i riksnormen för försörjningsstöd och i stadens riktlinjer.

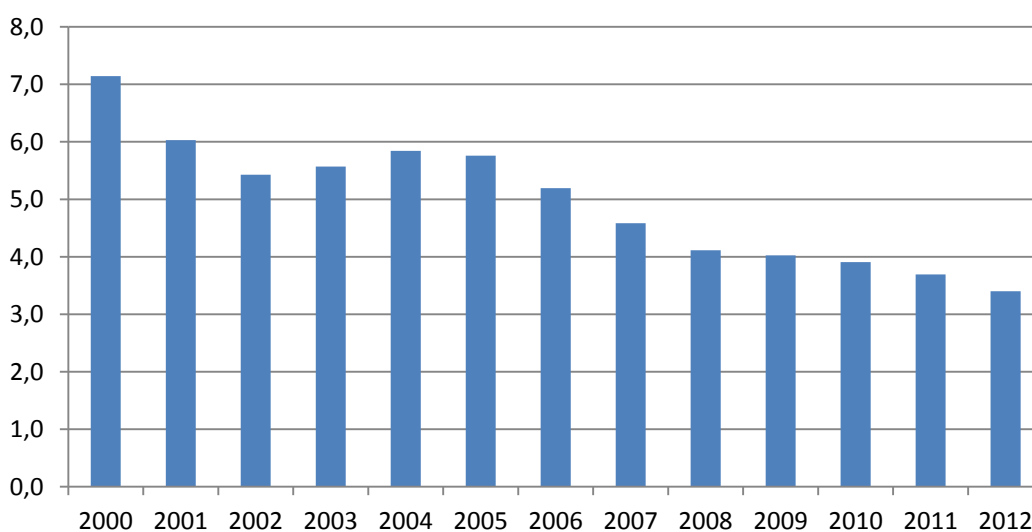
- 4 kap 3 § SoL Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för
1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och radio- och TV-avgift. (riksnorm)
  2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Ekonomiskt bistånd utgör samhällets yttersta skyddsnät och kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses på något annat sätt. I arbetet med ekonomiskt bistånd är huvuduppgiften att hjälpa personer så att de kan klara sin försörjning på egen hand. Den andra uppgiften är att ge försörjningsstöd till dess att självförsörjningsmålet är uppnått. Det är stadsdelsnämnderna och socialförvaltningen som ansvarar för bistånd till enskilda.

## Behovet av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad

Behovet av ekonomiskt bistånd påverkas främst av situationen på arbetsmarknaden. Även utvecklingen inom andra områden, såsom exempelvis integrations- och utbildningspolitiken samt hur sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna är utformade påverkar hur stor andel av befolkningen som har svårt att klara sin försörjning på egen hand.

*Andel av befolkningen, vuxna och barn, som fått ekonomiskt bistånd någon gång under åren 2000-2012 (%)*



Källa: SWECO

2012 fick totalt 29 440 personer, vuxna och barn, någon gång ekonomiskt bistånd vilket utgör 3,3 procent av befolkningen. Det är den lägsta nivån på biståndsta-



gandet som observerats i staden sedan 1982 när socialtjänstlagen trädde i kraft. De senaste fem åren har nivån varit tämligen stabil, trots den konjunkturedgång som inleddes i landet under hösten 2008 och som fortfarande inte återhämtat sig. Detta kan förklaras med att arbetsmarknaden i Stockholmsområdet har varit jämförelsevis fortsatt god, men sannolikt har det även påverkats av stadens tydliga krav på den enskildes medverkan till självförsörjning, tillgång till insatser på jobbtorgen samt förbättrade utredningsmetoder för att undvika utbetalningar till personer som inte har ett egentligt behov av ekonomiskt bistånd.

Befolkningens behov av ekonomiskt bistånd fördelar sig olika över staden beroende på befolkningssammansättningen. Särskilt markant är skillnaden mellan innerstaden och de ytterstadsområden där en stor andel befolkning har utländsk bakgrund, det vill säga är utländska medborgare eller svenska medborgare födda utrikes, och är relativt nyanlända i landet. I dessa områden består biståndshushållen även i större utsträckning av barnfamiljer vilket medför att hushållen i genomsnitt är större. Den genomsnittliga biståndstiden skiljer sig dock inte så mycket mot staden i övrigt.

Nyanlända flyktingar har särskilt svårt att komma i kontakt med arbetslivet och få arbete, och många nyanlända väljer att bosätta sig i de ytterstadsområden där det redan bor många landsmän. Många av de nyanlända flyttar in under osäkra bostadsförhållanden och utan egen försörjning.

#### *Behov av ekonomiskt bistånd - jämförelse mellan stadsdelsnämnderna*

2012	Andel biståndsmottagare i befolkningen	Genomsnittlig biståndstid mån/år	Biståndsmottagare per hushåll	Andel utrikes födda i befolkningen
Bromma	1,7 %	6,4	1,5	15 %
Enskede-Årsta-Vantör	4,2 %	7,3	1,8	26 %
Farsta	4,5 %	7,2	1,6	23 %
Hägersten-Liljeholmen	1,8 %	6,4	1,4	17 %
Hässelby-Vällingby	5,4 %	7,4	1,9	27 %
Kungsholmen	0,8 %	6,4	1,2	15 %
Norrmalm	0,8 %	6,7	1,3	16 %
Rinkeby-Kista	10,4 %	7,8	2,0	57 %
Skarpnäck	3,5 %	7,3	1,6	21 %
Skärholmen	7,9 %	7,1	1,9	49 %
Spånga-Tensta	9,6 %	7,8	2,1	40 %
Södermalm	1,3 %	6,8	1,2	14 %
Älvsjö	2,1 %	6,8	1,6	16 %
Östermalm	0,8 %	6,1	1,3	17 %
<b>Hela staden</b>	<b>3,4 %</b>	<b>7,2</b>	<b>1,7</b>	<b>23 %</b>

*Källa: SWECO*

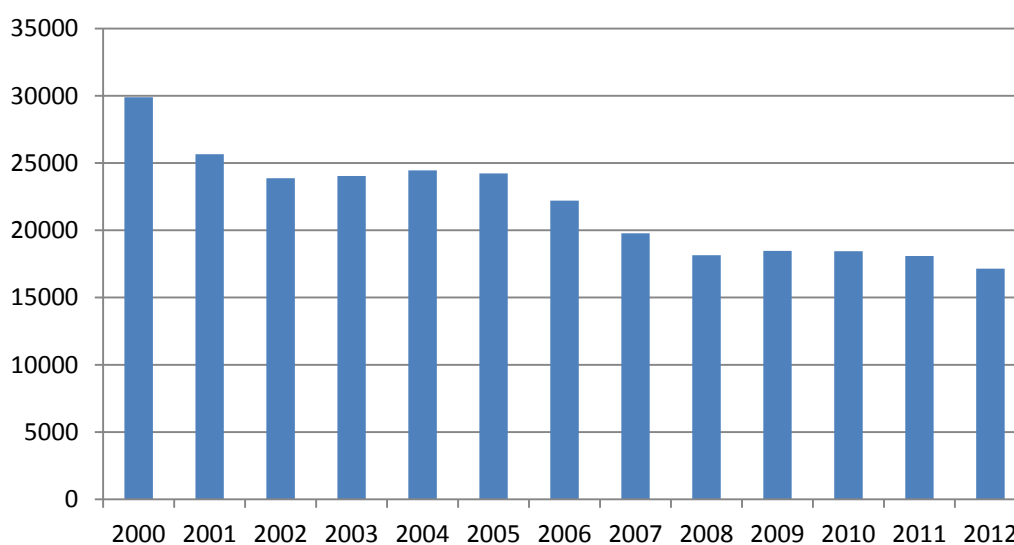
Kostnaden för ekonomiskt bistånd var 988 mnkr i staden 2012. Det var en kostnadsökning med 3 mnkr eller 0,3 procent jämfört med föregående år. Samtliga stadsdelsförvaltningar, undantaget Östermalm, minskade antalet biståndshushåll något.

Minskningen var störst i Enskede-Årsta-Vantör med 12,9 procent färre hushåll, Norrmalm minskade med 10,6 procent och Bromma med 6,9 procent. I Östermalm var antalet hushåll oförändrat sedan 2011.

## Biståndshushållen

Efter att antalet biståndshushåll minskat under högkonjunkturen 2005 till 2008 vände trenden något uppåt igen 2009. Från och med 2010 har det dock minskat något igen. Minskningen av antalet bidrog till att dämpa den kostnadsökning som ändå skedde både 2010, 2011 och 2012. Den genomsnittliga hushållsstorleken är 1,7, vilket är oförändrat sedan 2011.

*Biståndshushåll som varit aktuella någon gång under året 2000 -2012 (antal)*



Källa: SWEKO

I genomsnitt fick hushållen bistånd under något längre tid 2012 än 2011. Från ett genomsnitt på 7 gick det upp till 7,2 månader. I ett längre perspektiv har biståndstiderna ökat relativt kontinuerligt.

Hushåll med långa biståndstider har dominerat sedan 1997. Tidigare var förhållandet det omvända. 2012 fick 42 procent bistånd i 10-12 månader medan endast 23 % fick bistånd i 1-2 månader.

År 2012 gick 7 procent av kostnaden för ekonomiskt bistånd till de 42 procent av hushållen som hade långa biståndstider. Ungefär 3 procent av kostnaden 2012 gick till de 23 procent av hushållen som hade kort biståndstid. Det är ett förhållande som varit relativt oförändrat sedan 1997. 1990 gick drygt 50 procent av kostnaden till de 20 procent av hushållen som hade långvarigt behov och 9 procent av kostnaden till de 45 procent som hade kortvariga behov.

*Biståndshushållens sammansättning 2012*

Hushållstyp	Andel av hushållen
Ensam man utan barn	40 %

Ensam kvinna utan barn	25 %
Par utan barn	3 %
Ensam man med barn	4 %
Ensam kvinna med barn	16 %
Par med barn	9 %
Dödsbo	1 %

Källa: SWECO

Hushåll utan barn utgör drygt 2/3 av biståndshushållen. Av tradition är ensamstående män i arbetsför ålder den enskilt största gruppen som har behov av bistånd. Bland hushållen med barn är ensamma kvinnor med barn den största hushållstypen. I förhållande till sin andel av befolkningen är ensamstående kvinnor med barn den procentuellt största gruppen med behov av bistånd.

#### Biståndsmottagarnas åldersfördelning 2012

Barn	18-24 år	25-29 år	30-39 år	40-64 år	65 år och äldre
35 %	8 %	7 %	15 %	33 %	2 %

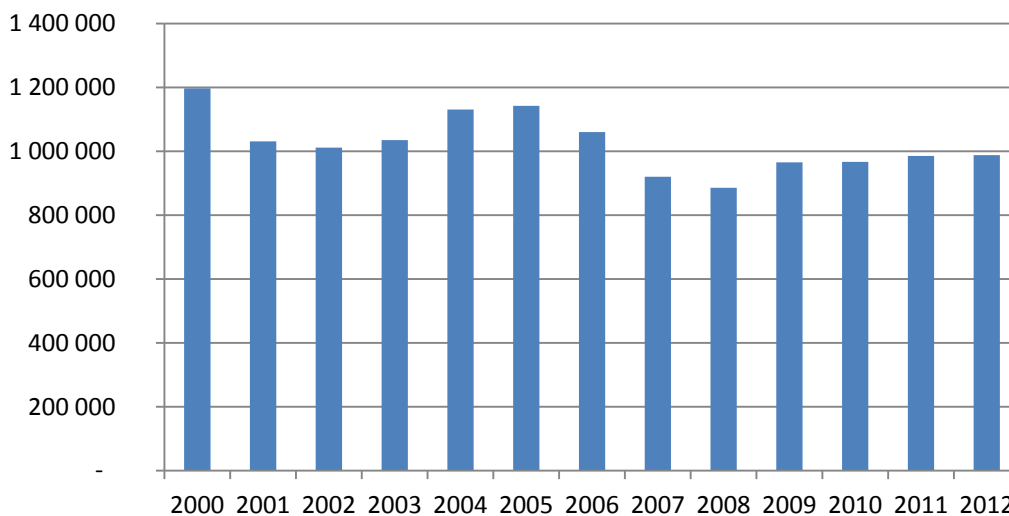
Källa: SWECO

Ungdomar 18-20 år ingår med hänsyn till föräldrarnas försörjningsskyldighet i föräldrarnas hushåll så länge de går i gymnasieskolan. Ungdomar som fyllt 18 år och avslutat sina gymnasiestudier betraktas som vuxna med eget hushåll. Biståndsmottagare som är 65 år och äldre utgör sedan äldreförsörjningsstödet hos Försäkringskassan (nu ansvarar Pensionsmyndigheten) infördes 2003 en mycket liten andel som i första hand ansöker om bistånd utöver försörjningsstödet som exempelvis till glasögon och tandvård.

10 225 barn levde 2012 i hushåll som någon gång under året hade behov av ekonomiskt bistånd, vilket motsvarar 6 procent av stadens barn. Det var en minskning med 0,6 procentenheter jämfört med 2011. Bland de vuxna var biståndstagandet högst i åldersgruppen 50 till 59 år, 3,8 procent. Dessförinnan hade biståndstagandet varit högst bland dem i åldern 40 till 49 år. 2012 minskade biståndstagandet bland unga till 3,2 procent av åldersgruppen. Som en jämförelse kan nämnas att 1994 hade nära 19 procent av stadens ungdomar behov av ekonomiskt bistånd någon gång under året.

## Kostnader för ekonomiskt bistånd

Kostnad för utgivet ekonomiskt bistånd 2000 – 2012, löpande priser (mkr)



Källa: SWECO

En mängd faktorer påverkar naturligtvis kostnaderna för ekonomiskt bistånd, som inflationen, antalet biståndsmottagare, medelbidrag per person, hushållstorlek och hur länge var och en av dessa har behov av bistånd. Antalet biståndshushåll påverkas i sin tur av till exempel befolkningsutvecklingen, konjunkturen, arbetsmetoder och bedömningar. Medelbidraget per person påverkas av normförändringar/inflation, hushållens inkomster och utgifter, handläggningsrutiner, pris- och hyresutveckling. Värt att observera är att prisutvecklingen i staden ofta ligger högre än inflationen i landet.

Under 2012 ökade kostnaden för ekonomiskt bistånd jämfört med 2011. Ökningen kan främst förklaras med högre medelbidrag per person och längre biståndstider. Kostnadsökningen motverkades kraftigt av att antalet biståndshushåll minskade och att hushållsstorleken minskade något. Medelbidraget per hushåll var 7 998 kr under 2012, vilket var en ökning med 3 procent i förhållande till 2011. Medelbidraget påverkas av normhöjning, hyreshöjningar och övrig inflation, hushållens storlek samt relationen mellan hushållens inkomster och utgifter. Normhöjningen för 2012 var i genomsnitt för hushållen 3,2 procent.

Sammanfattningsvis förklaras kostnadsökningen med 0,3 procent mellan 2011 och 2012 av:

	Förändring i mnkr	Förändring i % - enheter
Längre biståndstid	26,5	2,7
Högre medelbidrag per person	41,5	4,2
<i>Motverkades av</i>		
Färre biståndshushåll	- 51,3	-5,2
Mindre hushållstorlek	-11,1	- 1,1
Synergieffekt	- 2,7	- 0,3
<b>Summa</b>	<b>2,9</b>	<b>-0,3</b>

Källa: SWECO

När en motsvarande beräkning görs för respektive stadsdelsförvaltning framkommer något olika förklaringar till kostnadsförändringarna. Det beror bland annat på stadsdelsområdenas sinsemellan olika befolkningsstrukturer och troligtvis i viss mån på olika arbetssätt.

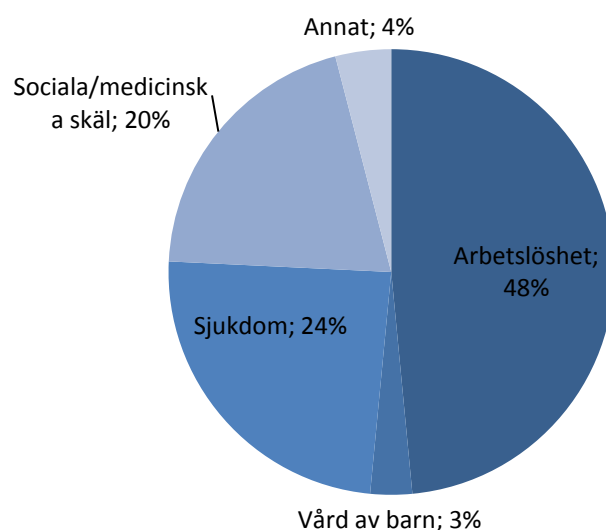
Vid en genomgång av ändamålen för ekonomiskt bistånd framkommer att de ökade kostnaderna 2012 till stor del beror på utgifter kopplade till bostadssituationen. Det rör sig främst om kostnader för vandrarhem och hotell för bostadslösa personer och familjer. Dessa ökade med totalt 3,4 miljoner kronor. Utifrån barnperspektivet placeras bostadslösa barnfamiljer inte på härbärgen utan på hotell eller vandrarhem. Huvuddelen av de barnfamiljer som saknar bostad har ingen övrig djupare social problematik och har inte blivit vräkta från någon tidigare bostad. Skälet till deras bostadslöshet är istället att de inte lyckats komma in på den ordinarie bostadsmarknaden.

Ytterligare en anledning till det ökade medelbidraget kan vara att de hushåll som även har andra inkomster utöver ekonomiskt bistånd minskar.

### **Hinder för egen försörjning**

Försörjningshindren kan delas in i tre dominerande huvudkategorier; arbetslöshet, sjukdom samt sociala skäl. Indelningen har en koppling till vilka insatser som är lämpliga för att undanröja den sökandes hinder för självförsörjning. Den fjärde största orsaken är vård av barn under dess första år, där anledningen antingen är otillräcklig föräldrapenning eller att man sökt och väntar på barnomsorgsplats.

## Försörjningshinder - fördelningen av kostnaderna på kategorier, 2012



Källa: SWECO

I jämförelse med 2011 är det främst kostnaderna för sjukdom och arbetslöshet som har ökat. Sociala skäl har minskat något.

### Arbetslöshet

De flesta som har behov av försörjningsstöd saknar ett arbete. De som är arbetsföra och oförhindrade att börja arbeta direkt tillhör kategorin arbetslösa. Kategorin rymmer personer med otillräcklig eller ingen arbetslöshetsersättning, med otillräcklig ersättning av aktivitetsstöd samt flyktingar som av något skäl inte erhållit introduktionsersättning inom introduktionsperioden. Personer som är arbetslösa ska aktivt söka arbete och göra det som krävs för att kunna få ett arbete. Arbetslösa hänvisas som regel till stadens jobbtorg för stöd och insatser.

### Sjukdom

När det gäller kategorin som på grund av sjukdom har behov av försörjningsstöd består den av en grupp som bedömts ha varaktigt nedsatt arbetsförmåga men som har otillräcklig sjuk- eller aktivitetsersättning och därför behöver kompletterande försörjningsstöd. En annan grupp är de sjukskrivna, det vill säga personer med läkarutlåtande som styrker nedsatt arbetsförmåga som inte har kvalificerat sig för sjukpenning eller som har låg sjukpenning. I arbetet med personer som söker försörjningsstöd på grund av att de av hälsoskäl inte anser sig kunna arbeta är det inte sjukdomen i sig som ska bedömas utan arbetsförmågan, och för detta krävs nära samverkan med konsultläkare, vårdcentraler, psykiatrimottagningar, arbetsförmedlingen och försäkringskassan. Det finns också personer som fått sin sjukpenning eller sjukersättning indragen på grund av att försäkringskassan bedömt att de har arbetsförmåga, och dessa hänvisas i första hand till stadens jobbtorg för stöd och insatser att komma ut på arbetsmarknaden igen.

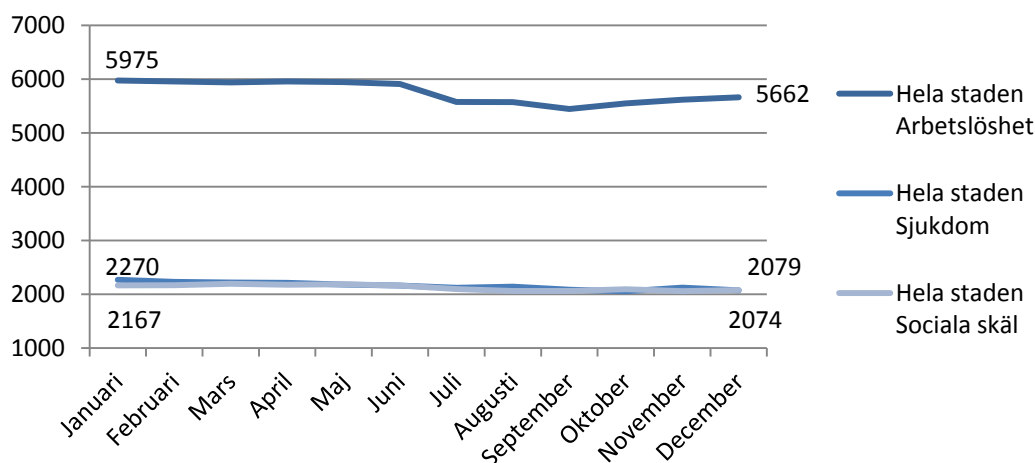
Slutligen finns en grupp personer som utförsäkrats från den tidsbegränsade sjuk- och aktivitetsersättningen eller som har förbrukat sina sjukpenningsdagar. Dessa ska i första hand skriva in sig i arbetsförmedlingens introduktionsprogram och

ansöka om aktivitetsstöd. De kan dock behöva kompletterande försörjningsstöd om aktivitetsstödet är otillräckligt att försörja sig på.

### Sociala eller medicinska hinder

Personer som av socialtjänsten bedöms som att de av sociala eller medicinska skäl är förhindrade att arbeta har ofta behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från sjukvården. Skälen kan exempelvis vara ett allvarligt missbruk, psykisk ohälsa eller en plötslig krissituation.

Försörjningshindrens utveckling 2012 (antal personer)



Källa: SWECO

Kategorin arbetslösa omfattar en större andel av de vuxna biståndstagarna än den andel av kostnaden för ekonomiskt bistånd som de står för. Årskostnaden per arbetslös person är lägre än för dem med sociala skäl eller de med sjukdom, vilket bland annat beror på att biståndstiden för arbetslöshet är något kortare.

### Ändamål med biståndet

De totala kostnaderna för utbetalt bistånd uppgick 2012 till 988 mnkr och 862 mnkr (87 procent) utgjordes av försörjningsstöd.

Försörjningsstödet andel av det totala ekonomiskt biståndet 2006-2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Försörjningsstöd	88,8%	89,0%	89,1%	90,2%	89,7 %	88,2 %	87 %
Övrigt ekonomiskt bistånd	11,2%	11,0%	10,9%	9,8 %	10,3 %	11,8 %	13 %

Försörjningsstödet andel av det ekonomiska biståndet har ökat svagt sedan 2003, men trenden bröts 2010. Nedan följer en jämförelse av kostnaderna för de vanligaste ändamålen utöver försörjningsstödet samt hur många hushåll som erhållit respektive ändamål.

Övrigt ekonomiskt bistånd 2004 resp. 2012

Ändamål	Summa i tkr		Antal hushåll	
	2004	2012	2004	2012
Begravningskostnader	5 182	3 017	533	329
Boendekostnad hotell	25 860	27 232	604	590
Boendekostnad härbärke	6 240	7 744	686	534
Boendekostnad vandrarhem	5 832	18 114	342	590
Hemutrustning	9 897	4 611	1 902	1 024
Läkarvård	7 066	6 599	8 905	7 594
Medicinkostnad	10 049	9 451	9 471	8 200
Skuldsanering hyror	6 383	5 978	687	457
Tandvård	24 773	16 217	7 060	4 678

Källa: SWECO

Sedan 2004 har en minskning skett avseende alla redovisade nästan samtliga ändamål både gällande kostnader och hushåll. Den minsta förändringen har skett när det gäller bistånd till läkarvårds- och medicinkostnad vilket är ändamål som i princip alltid beviljas om hushållet är berättigat till försörjningsstöd. Kostnaderna för logi minskade stadigt under flera års tid, men under 2011 ökade de markant jämfört med 2010 och de har fortsatt att öka under 2012. Totalt ökade kostnader för tillfälliga boenden från nära 27 mnkr 2010 till över 53 mnkr 2012.

Ändamål där kostnaden ökade kraftigt under 2012

Ändamål	2011		2012	
	Hushåll	Summa i tkr	Hushåll	Summa i tkr
Boendekostnad på hotell	558	24 486	590	27 232
Boendekostnad härbärke	517	6 218	590	7 744
Boendekostnad vandrarhem	433	11 114	534	18 114

Källa: SWECO

## Avslut

Totalt avslutades 5 880 hushåll under 2012, vilket motsvarade 34 procent av biståndshushållen. Det var nära 470 hushåll färre avslutade än 2011. Den största andelen avslutades till arbete, 29 procent. De övriga stora kategorierna är flytt och engångsansökan, det vill säga att den sökande i grunden är självförsörjande.

Andelen med okänd orsak är stor vilket beror på att det inte finns någon skyldighet att rapportera varför man inte längre ansöker om bistånd.



### Avslutsorsaker 2012

Avslutsorsak	Ensamstående utan barn	Ensamstående med barn	Par utan barn	Par med barn
Börjat arbeta	29 procent	30 %	29 %	37 %
Börjat studera	7 %	9 %	3 %	7 %
Beviljats sjuk-/akt.ers/pens/äldref	9 %	4 %	13 %	3 %
Beviljats A-kassa/Alfa/akt.stöd	2 %	3 %	3 %	1 %
Beviljats annan ersättning	6 %	9 %	3 %	7 %
Flyttat från stadsdelen	10 %	13 %	6 %	11 %
Övrigt/okänt	37 %	32 %	43 %	34 %
<b>Totalt</b>	<b>100 %</b>	<b>100 %</b>	<b>100 %</b>	<b>100 %</b>

Källa: SWECO

### Etableringsreformen

Från och med 1 december 2010 har Arbetsförmedlingen det samordnande ansvaret för nyanländas etablering och beslutar om rätten till etableringsplan och etableringsersättning. Antalet hushåll med introduktionsersättning har därför successivt minskat sedan 2011.

I vissa situationer kan ändå de nyanlända som omfattas av etableringslagen ha behov av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Detta både under ”glappet” som uppstår mellan ersättningen från Migrationsverket och etableringsersättningen från Försäkringskassan, samt i andra situationer då denna ersättning inte är tillräcklig.

Under 2012 har ekonomiskt bistånd beviljats till drygt 100 hushåll med något av försörjningshindren som gäller personer i etablering.

## Arbete mot felaktiga utbetalningar

Staden har sedan 2008 ett aktivt arbete mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Arbetet redovisas i separata rapporter. Arbetet har bedrivits genom ett samordnade ansvar hos socialförvaltningen och lokala FUT-utredare på förvaltningarna.

FUT-arbetet kan delas in i tre delar: det förebyggande, att aktivt utreda misstänkta fel och att följa upp fattade beslut om återkrav eller polisanmälan. Huvudinriktningen är ”rätt utbetalningar” (RUT) och det förebyggande arbetet för att motverka att felaktiga utbetalningar sker. I de fall det ändå sker en felaktig utbetalning av bistånd ska detta alltid återkrävas när det finns lagstöd för det. Om en person medvetet lämnar oriktiga uppgifter med avsikt att få ut mer bistånd än personen har rätt till ska en polisanmälan alltid göras.

Stadens förvaltningar har organiserat arbetet på olika sätt och tillsatt FUT-utredare i olika stor utsträckning. Flera förvaltningar har fler än en FUT-utredare medan vissa saknar FUT-utredare eller har en FUT-utredare i låg omfattning vilket får konsekvenser på flera områden. FUT-utredarna har erbjudits verksamhetsstöd i form av handledning och utbildning.

Det har under 2012 inletts totalt 487 utredningar om misstänkt felaktig utbetalning i staden. Totalt antal hushåll med ekonomiskt bistånd för samma period är 17 150. Andelen inledda utredningar om felaktig utbetalning i relation till antal biståndshushåll är 2,8 procent. Den vanligaste orsaken till att en FUT-utredning inleds är oredovisade inkomster.

Under 2012 har totalt 272 beslut om återkrav fattats i staden och 80 polisanmälningar om misstänkt bidragsbrott gjorts. Återkravsbeloppet är totalt på 8 303 979 kr. Under 2012 har återbetalningar av FUT-återkraven gjorts med 1 188 566 kr.

Flera slutar ansöka om ekonomiskt bistånd när en felaktig utbetalning upptäcks eller när en FUT-utredning inleds. Det kan även innebära att biståndet sänks om en oredovisad inkomst upptäckts. Detta innebär en besparing för förvaltningen och för att få en uppfattning om den ekonomiska vinsten görs en beräkning av inbesparat belopp utifrån en gemensam modell för staden. Inbesparat belopp för 2012 uppgick till 4 465 727 kr.

	2011	2012
Inkommande FUT	1056	1083
Inledda utredningar	424	487
Återkrav	272	272
Återkravsbelopp	6 211 154 kr	8 303 979 kr
Inbesparat belopp	4 172 870 kr	4 465 727 kr
Återbetalat	1 000 310 kr	1 188 566 kr
Polisanmälan	53	80
Domar	6	19
Skadestånd	383 337 kr	1 260 815 kr

## Budget- och skuldrådgivning

I Stockholm stad arbetar 22 budget- och skuldrådgivare fördelat på 14 stadsdelar och socialförvaltningens enhet för hemlösa. Arbetet med budget- och skuldrådgivning kan utifrån gällande lagstiftning sammanfattas i fyra områden, hushållsekonomisk rådgivning, råd och stöd vid frivilliga uppgörelser, råd och anvisningar i samband med ansökan om skuldsanering, under skuldsaneringsinförandet och under den tid betalningsplanen löper samt en del som består av förebyggande arbete. Under 2010- 2012 genomfördes i Stockholms stad ett stadsgemensamt projekt för att utveckla stadens arbete med budget- och skuldrådgivning. Projektet samordnades av Rinkeby- Kista stadsdelsförvaltning som presenterade en slutrapport i maj 2012. Projektmål för budget- och skuldprojektet var att;

- Tydliggöra uppdraget för stadens budget- och skuldrådgivning
- Minska kötiden och öka tillgänglighet för stadens invånare
- Utveckla och implementera verktyg till stöd för en effektivare rådgivningsprocess

För att minska kötiden till budget- och skuldrådgivarna förstärktes budget- och skuldrådgivargruppen under en del av projekttiden. Målet var att minska kötiden från 13 till 3 månader, vilket uppnåddes i sin helhet. Under 2012 har flertalet stadsdelsförvaltningar infört öppen mottagning till budget- och skuldrådgivningen.

Inom projektet har det tagits fram stadsgemensamma riktlinjer som tydliggjort budget- och skuldrådgivningens uppdrag och som underlättar en likvärdig handläggning i staden. Riktlinjerna har antagits av Kommunfullmäktige.

För att uppnå målen inom budget- och skuldprojektet påbörjade Rinkeby - Kista arbetet med att utveckla och införa två e-tjänster, Guiderummet och Boss. Guiderummet är en situationsanpassad klickguide som kommer att kunna ge enklare rådgivning och information på webben och vänder sig till såväl rådsökande som samarbetspartner inom socialtjänsten. Boss är ett ärendehanteringssystem utvecklat av Konsumentverket och ska användas av stadens budget- och skuldrådgivare för att förenkla administrationen av ärenden. Från och med mars 2012 tog socialförvaltningen över ansvaret för de delar som rörde e-tjänsterna i Budget- och skuldprojektet. Det handlar om såväl utveckling, anpassning, systemägarskap och förvaltning.

## **Barn och ungdom**

### **Stadsdelsnämndernas ansvar**

Socialnämnden (stadsdelsnämnden) är det samhällsorgan som i lag ålagts ett särskilt ansvar för barns uppväxtvillkor och för skydd och stöd till barn och ungdomar i utsatta livssituationer. Socialnämndens barn- och ungdomsverksamhet förutsätts omfatta såväl preventiva som avhjälpande insatser. Kommunens socialtjänst ska verka för att undanröja sådana missförhållanden i barns miljö, som kan innebära risk för skadlig påverkan på den personliga och sociala utvecklingen. Ansvaret omfattar bl.a. skydd, vård, stöd och psykosocial behandling av utsatta barn och ungdomar i enlighet med lagstiftningen i SoL, FB, LVU och LSS.

Socialtjänstens uppmärksamhet ska i första hand riktas till barn (under 18 år) som far illa eller riskerar att fara illa på grund av förhållandena i hemmet eller sitt eget beteende (prop. 2002/03:53 Stärkt skydd för barn i utsatta situationer). Socialnämndens yttersta ansvar att förhindra att barn utvecklas ogynnsamt frångår inte andra myndigheter – förskolan, skolan och hälso- och sjukvården, att inom ramen för sina ålägganden svara för verksamheter som syftar till att främja personlig och social utveckling hos barn och motverka social utslagning och marginalisering. Samhällets särskilda skyddsansvar för utsatta barn och unga förutsätter nära samverkan mellan myndigheter och organisationer (5 kap 1a § SoL, 1 kap. 2a§ SkoLL, 2f § HSL, 2 kap 1a § och 2 § LYHS).

### **Anmälningar och aktualisering**

En förutsättning för att socialtjänsten ska kunna ingripa till barns stöd och skydd och utreda deras behov är att socialtjänsten får vetskap om förhållanden som kan innebära en risk för ogynnsam utveckling. Kännedom om missförhållanden erhålls främst genom anmälningar som kommer från andra myndigheter och organisationer och från enskilda. Ansökningar från barn och deras familjer ska alltid föranleda utredning och är inte medräknade nedan.

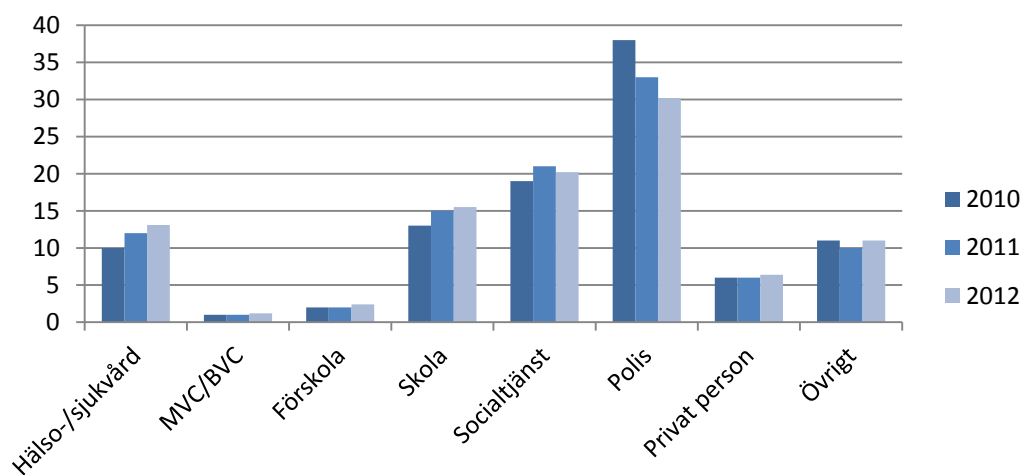
Under 2012 inkom totalt 14 115 anmälningar till stadsdelsförvaltningarna enligt 14 kap. 1§ socialtjänstlagen (SoL). Flera anmälningar kan inkomma på varje enskilt barn eller ungdom. Motsvarande antal för 2011 var 11 030 anmälningar. Cirka 46 procent (6454) av anmälningarna som kom in under 2012 aktualiserades. Detta innebär en ökning i jämförelse med 2011 då cirka 40 procent av de totalt inkomna anmälningarna ledde till att en utredning inleddes enligt 11 kap. 1 § SoL.

Antal inkomna anmälningar och av dessa inledda utredningar enligt 11 kap. 1 och 2 §§ SoL per stadsdelsnämnd under 2012

Stadsdelsnämnd	Antal invånare 0-20 år	Antal inkomna anmälningar	Antal inledda utredningar	Antal inledda utredningar i %	Flickor	Pojkar
Bromma	17 188	872	452	51,8	230	222
Enskede-Årsta-Vantör	21 221	1 752	673	38,4	272	401
Farsta	12 163	1 159	609	52,5	286	323
Hägersten-Liljeholmen	16 200	1 213	629	51,9	273	356
Hässelby-Vällingby	17 664	2 087	953	45,7	380	573
Kungsholmen	9 783	426	201	47,2	59	142
Norrmalm	11 786	392	137	34,9	55	82
Rinkeby-Kista	13 136	1 851	968	52,3	393	575
Skarpnäck	10 387	845	334	39,5	165	169
Skärholmen	9 390	1 052	470	44,7	212	258
Spånga-Tensta	11 885	818	343	41,9	144	199
Södermalm	21 971	932	384	41,2	147	237
Älvsjö	7 361	409	175	42,8	72	103
Östermalm	11 003	307	126	41	54	72
<b>Hela staden</b>	<b>191 465</b>	<b>14 115</b>	<b>6 454</b>	<b>45,7</b>	<b>2742</b>	<b>3712</b>

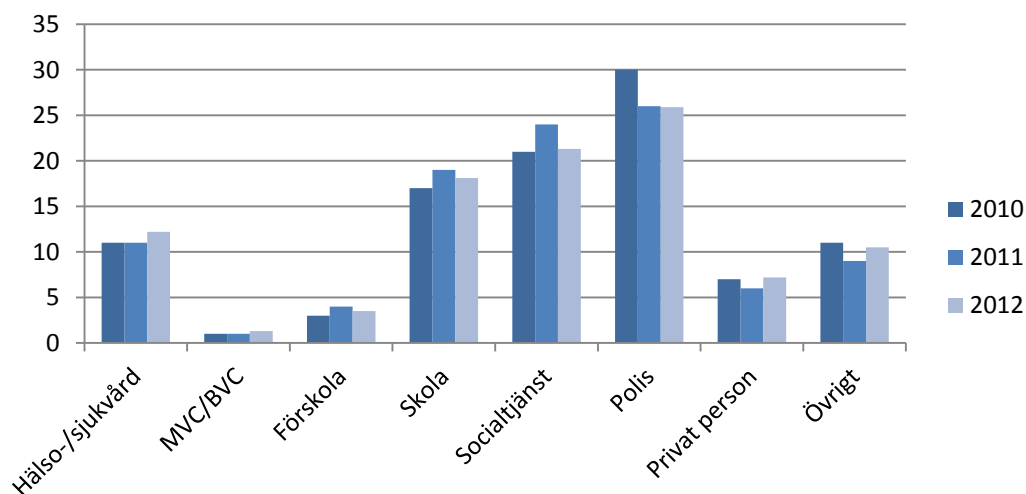
Liksom tidigare inkom under år 2012 flest antal anmälningar från polisen och uppgick till 30 procent av totalt inkomna anmälningar. Andelen har minskat något i jämförelse med tidigare år.

Andel (procent) anmälningar per kategori uppgiftslämnare av totalt inkomna anmälningar



Anmälningar från mödravårds- och barnavårdscentraler liksom från förskolan utgör fortfarande en mycket liten andel av det totala antalet inkomna anmälningarna. Andelen inkomna anmälningar per kategori uppgiftslämnare som sedan har lett till en aktualisering har i princip varit samma under de senaste åren. (se diagrammet nedan).

*Andel (procent) aktualiseringar per kategori uppgiftslämnare av totalt antal aktualiserade*



*Andel anmälningar som ledde till utredning, i relation till befolkningen i respektive åldersgrupp (i procent)*

Stadsdelsnämnd	0-5år	6-11 år	12-14 år	15-17 år	18-20 år	Samtliga
Bromma	3,2	2,1	2,2	7	1,6	3
Enskede-Årsta-Vantör	3,7	5,6	3,8	10,5	1,9	4,8
Farsta	4,6	4,7	5,1	10,9	1,6	5,1
Hägersten-Liljeholmen	2,6	3,4	6,1	10,8	1,2	3,8
Hässelby-Vällingby	3,6	5,5	9,8	11,1	0,9	5,6
Kungsholmen	0,6	2,5	3,7	5,2	0,3	1,7
Norrmalm	0,6	1,9	2	3,6	0,1	1,3
Rinkeby-Kista	3,8	5,6	8,3	11,9	1,4	5,7
Skarpnäck	1,3	3	6,5	6,7	0,5	2,9
Skärholmen	2,6	3,8	6,4	9,5	1,4	4,2
Spånga-Tensta	1,9	1,6	5,2	6,1	0,5	2,7
Södermalm	0,7	1	4,1	3,8	1,2	1,5
Älvsjö	1,3	0,8	4,9	5,9	0,9	2,1
Östermalm	0,6	0,8	1,4	4,4	0,1	1,1
<b>Hela staden</b>	<b>2,3</b>	<b>3,2</b>	<b>5,2</b>	<b>8</b>	<b>1,1</b>	<b>3,4</b>

Av de anmälningar som leder till utredning utgör de mindre barnen en låg andel och ungdomar mellan 15 och 17 år den högsta andelen vilket även var fallet under 2011. Det finns dessutom variationer mellan stadsdelarna när det gäller hur hög andel av barn i olika åldersgrupper som utreds.

*Andel inledda utredningar i olika åldersgrupper (procent)*

Uppgiftslämnare	0-5 år	6-11 år	12-14 år	15-17 år	18-20 år	samtliga
Hälso- och sjukvård	16,4	12,7	11,1	14,8	18	14,1
Mödra- och barnhälsovård	4,7	0,4	0,2	0,2	0,3	1,3
Förskola	10,8	3,7	0,3	0,1	0	3,5
Skola/Fritidshem	3,1	27,9	26,9	16,7	11,9	18,1
Socialtjänst	20,5	17	16,8	20,7	16,7	18,8
Polis/rättsväsende	21,5	17,6	27,7	35,1	40,5	26,2
Privatperson	10,1	10	5,9	0,3	4,4	7,2

Ovanstående tabell visar andelen aktualiserade barn och ungdomar i olika åldersgrupper, relaterat till de vanligaste uppgiftslämnarna. Anmälningar från polisen medför oftast att en utredning inleds.

*Antal anmälningar från polisen som rörde barn under 10 år*

Stadsdelsnämnd	2012	2011	2010	2009
Bromma	45	36	31	24
Enskede-Årsta-Vantör	74	110	111	96
Farsta	51	28	0	29
Hägersten-Liljeholmen	50	35	37	15
Hässelby-Vällingby	70	70	76	78
Kungsholmen	13	4	2	9
Norrmalm	16	10	28	6
Rinkeby-Kista	72	84	66	72
Skarpnäck	28	35	22	18
Skärholmen	36	43	60	25
Spånga-Tensta	41	23	20	23
Södermalm	22	16	9	13
Älvsjö	14	18	15	10
Östermalm	9	10	10	9
<b>Hela staden</b>	<b>541</b>	<b>522</b>	<b>487</b>	<b>427</b>

Antalet anmälningar från polisen som har berört barn under 10 år har stadigt ökat. Det är sannolikt att dessa till övervägande del rör barn som lever med våld, aningen för att de har bevittnat våld eller själva varit utsatta för våld.

Även i dessa sammanhang är det några stadsdelsförvaltningar som utmärker sig. En orsak till variationerna kan vara hur samverkan med polismyndigheten fungerar lokalt.

## Utredningstider

En mätning av utredningstider har skett under första halvåret 2011 respektive 2012. Antalet utredningar som pågått längre tid än fyra månader har sjunkit något men ligger fortfarande på en alldeles för hög nivå totalt med en andel av nästan hälften av utredningarna. Andelen med beslut om förlängning har ökat något sedan 2011 men variationen mellan nämnderna är stor, de flesta har ökat denna andel men hos några har den sjunkit.

*Utredningstider och förekomst av beslut om förlängning under 2011 och 2012 (första halvåret)*

Stadsdelsnämnd	Antal inleda utredningar jan - jun (1)		Därav pågått mer än 125 dagar (2)		Andel (2) i procent av (1)		Därav med förlängningsbeslut		Andel med förlängningsbeslut av (2)	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Bromma	156	199	94	105	60,3	52,8	1	6	1,1	5,7
Enskede-Årsta-Vantör	393	278	268	163	68,2	58,6	31	13	11,6	8,0
Farsta	228	281	91	134	39,9	47,7	20	24	22,0	17,9
Hägersten-Liljeholmen	166	153	57	88	34,3	57,5	3	19	5,3	21,6
Hässelby-Vällingby	233	246	130	97	55,8	39,4	87	73	66,9	75,3
Kungsholmen	76	89	21	15	27,6	16,9	12	6	57,1	40,0
Norrmalm	97	83	39	15	40,2	18,1	19	8	48,7	53,3
Rinkeby-Kista	282	301	179	181	63,5	60,1	35	83	19,6	45,9
Skarpnäck	118	132	28	80	23,7	60,6	4	18	14,3	22,5
Skärholmen	258	194	75	59	29,1	30,4	38	19	50,7	32,2
Spånga-Tensta	160	203	111	95	69,4	46,8	3	9	2,7	9,5
Södermalm	231	263	47	59	20,3	22,4	7	6	14,9	10,2
Älvsjö	64	55	21	15	32,8	27,3	4	1	19,0	6,7
Östermalm	79	71	25	22	31,6	31,0	5	15	20,0	68,2
<b>Hela staden</b>	<b>2541</b>	<b>2548</b>	<b>1186</b>	<b>1128</b>	<b>46,7</b>	<b>44,3</b>	<b>269</b>	<b>300</b>	<b>22,7</b>	<b>26,6</b>



## Öppna insatser

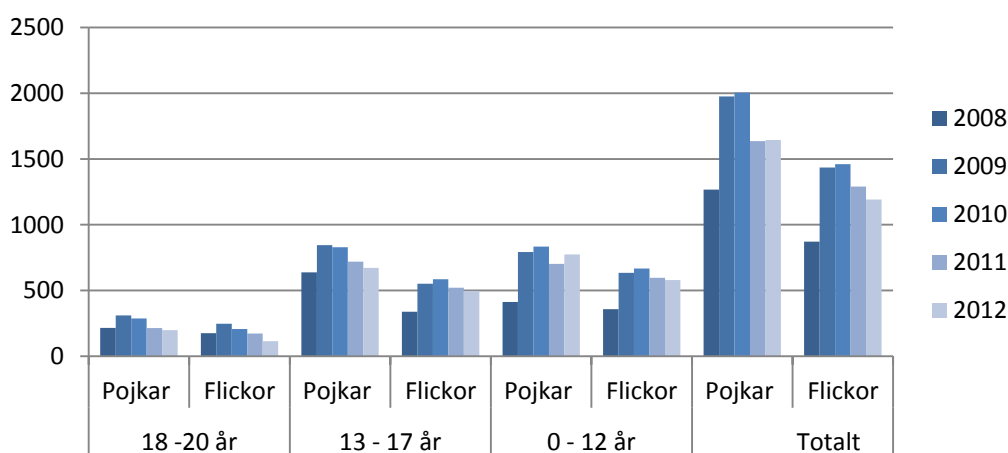
En jämförelse under tidsperioden 2008 till 2012 visar att antalet barn och ungdomar med beslutade öppenvårdsinsatser har varierat under åren. Många öppna insatser erbjuds dessutom i form av rådgivande verksamhet, vilket inte redovisas i denna rapport (t.ex. kuratorssamtal eller samtalsgrupp vid någon av stadens ungdomsmottagningar eller olika stödgruppsverksamheter för barn och unga eller till föräldrar).

*Antal beslutade öppenvårdsinsatser enligt 4 kap. 1 § SoL under åren 2008 t.o.m. 2012*

År	Pojkar	Flickor	Alla
2008	1267	872	2139
2009	1975	1435	3410
2010	2005	1461	3466
2011	1636	1290	2926
2012	1644	1192	2836

Sammanställningarna ovan och nedan visar att något fler pojkar än flickor beviljas öppenvårdsinsatser oavsett ålder. Biståndsbeslutade öppenvårdsinsatser är mest omfattande i åldersgrupperna 0-12 år och 13-17 år.

*Antal beslutade öppenvårdsinsatser enligt 4 kap. 1 § SoL under åren 2008 t.o.m. 2012 fördelat på olika åldersgrupper*



## Kontaktperson/-familj

Den vanligaste biståndsbedömda insatsen är fortfarande förordnandet av en kontaktperson/-familj. Insatsen är ett lekmanuppdrag och syftet är att stödja barnet/ungdomen eller dess föräldrar. Tendensen under de senaste åren är att insatsen minskar i omfattning från 41 procent beviljade insatser år 2005 till 23 procent beviljade insatser år 2012.

Andel (procent) beviljad insats i form av kontaktperson/-familj enligt 4 kap. 1 § SoL

År	18-20 år	13-17 år	0-12 år	Totalt
2005	31	34	48	41
2006	26	34	41	36
2007	23	29	37	34
2008	31	40	75	51
2009	24	30	39	33
2010	28	26	32	29
2011	27	23	30	27
2012	24	22	24	23

Antal ungdomar med beslutad insats om särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 3 kap. 6 § sol.

Insatskategorin ”särskilt kvalificerad kontaktperson” kan ges antingen med stöd av 3 kap. 6 § SoL eller med stöd av 22 § LVU. Bestämmelserna innebär att en särskild kvalificerad kontaktperson ska kunna utses för unga som har behov av särskilt stöd och särskild vägledning för att motverka missbruk, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. Beslut med insatsen har minskat något. Under år 2011 var det 77 ungdomar (67 pojkar/10 flickor) som beviljades insatsen och år 2012 fick 51 ungdomar insatsen (43 pojkar/8 flickor).

## Dygnetruntvård

Antal barn och ungdomar fördelat på stadsdelsnämnd och placeringsform

stadsdelsnämnd	§12	HVB	Jour	Familjehem	Skyddat boende	Stöd-boende	Totalt
Bromma	3	3	34	38	10	9	97
Enskede-Årsta-Vantör	5	35	89	100	3	27	259
Farsta	6	49	52	68	2	93	270
Hägersten-Liljeholmen	3	6	11	43	0	10	73
Hässelby-Vällingby	4	23	59	79	1	22	188
Kungsholmen	2	0	31	19	1	12	65
Norrmalm	2	19	13	26	1	6	67
Rinkeby-Kista	19	29	97	134	2	21	302
Skarpnäck	1	13	34	48	13	14	123
Skärholmen	11	19	56	69	12	17	184
Spånga-Tensta	8	29	52	95	2	37	223
Södermalm	3	62	51	73	1	93	283
Älvsjö	2	9	13	27	7	6	64
Östermalm	0	4	5	15	0	3	27
<b>Hela staden</b>	<b>69</b>	<b>300</b>	<b>597</b>	<b>834</b>	<b>55</b>	<b>370</b>	<b>2225</b>
<b>2011</b>	<b>67</b>	<b>233</b>	<b>678</b>	<b>852</b>	<b>11</b>	<b>400</b>	<b>2241</b>

Antal barn och ungdomar i åldersgruppen 0-19 år i dygnsvård har minskat något sedan 2011. Dock har antalet ungdomar som placerats i skyddat boende ökat under 2012.

Antalet placeringar i jourhem har minskat jämfört med 2011. Antalet placerade i HVB har sedan 2007 varierat från 385 placerade i HVB under 2007 till 233 under 2011. Antalet barn och ungdomar som är placerade för stadigvarande vård i familjehem är ganska stabilt och har under de senaste åren varierat mellan 700 och 900.

*Antalet nya placeringar i familjehem, antalet familjehem som blivit vårdnadshavare samt antalet omplaceringar under 2012*

Stadsdelsnämnd	Ny placering	Vårdnad	Omplacering
Bromma	7	1	2
Enskede-Årsta-Vantör	23	0	3
Farsta	24	0	0
Hägersten-Liljeholmen	9	0	1
Hässelby-Vällingby	21	0	3
Kungsholmen	3	0	0
Norrmalm	8	0	2
Rinkeby-Kista	21	7	6
Skarpnäck	24	3	6
Skärholmen	22	3	6
Spånga-Tensta	19	7	2
Södermalm	25	0	1
Älvsjö	8	2	1
Östermalm	2	1	0
<b>Hela staden</b>	<b>216</b>	<b>24</b>	<b>33</b>

Åldersfördelningen av barn och ungdomar i familjehem liknar den från tidigare år vilket innebär att det är åldersgruppen mellan 13 och 18 som står för merparten av nya placeringar. Denna åldersgrupp utgör över hälften av alla placeringar i jourhem.

24 familjehem har blivit vårdnadshavare under 2012, jämfört med 27 under 2011.

## **Familjerätt**

En stor del av familjerättens ärenden kommer som en begäran om upplysning eller utredning från tingsrätten. Tingsrätten begär en upplysning enligt Föräldrabalken 6 kap 20 § inför ett interimistiskt beslut om vårdnad, boende eller umgänge. Enligt FB 19 § är nämnden skyldig att lämna upplysningar om nämnden har tillgång till material som kan vara av betydelse till inför en huvudförhandling. Vid begäran om upplysning enligt FB 6:20 inleder familjerätten en utredning och träffar det berörda barnet och föräldrarna. Samtliga statistikuppgifter inom familjerätten är hämtade från stadens uppgifter till socialstyrelsens årliga statistik.

Tingsrätten kan vid behov uppdra åt den stadsdelsnämnd där barnet är folkbokfört att utreda frågan om vårdnad, boende och/eller umgänge. Antalet vårdnadsutred-

ningar har sjunkit något under senare år och antalet samarbetsamtal ökat. Antalet avtal om vårdnad, boende och/eller umgänge uppgick 2012 till 331 i hela staden jämfört med 306 under 2011.

Domstolen kan lämna uppdrag till stadsdelsnämnden att genomföra samarbetsamtal med föräldrar som efter en separation är oeniga om hur de ska lösa frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Föräldrar kan också själva ansöka om att genomföra samarbetsamtal hos sin stadsdelsförvaltning eller hos familjerådgivningen, s.k. frivilliga samarbetsamtal. Familjerådgivningen, inklusive privata utförare, utför endast frivilliga samarbetsamtal. Stadsdelsnämnderna utför både frivilliga samarbetsamtal och de som beslutats av domstol. Då svar från två stadsdelsnämnder saknas angående samarbetsamtal torde antalet vara ännu högre och innebär en stor ökning jämfört med 2011

I familjerättens uppgifter ingår att yttra sig till tingsrätten om nationella adoptioner (inklusive styvbarnsadoptioner), att bekräfta faderskap och föräldraskap och utreda faderskap och föräldraskap där detta krävs. Socialnämnden har också att ta ställning till föräldrars begäran om att adoptera ett barn från utlandet vilket föregås av en utredning inom familjerätten. Socialnämnden ska på begäran från domstol yttra sig över en begäran att adoptera ett känt barn, ofta ett styvbarn, s.k. styvbarnsadoption. Antalet internationella adoptioner fortsätter att minska vilket är gemensamt för hela riket. Antalet yttranden över nationella adoptioner har gått ner betydligt från 2011.

Antal medgivandeutredningar, yttranden, barn aktuella i upplysningar och utredningar enligt FB samt antal barn vars föräldrar deltagit i samarbetsamtal

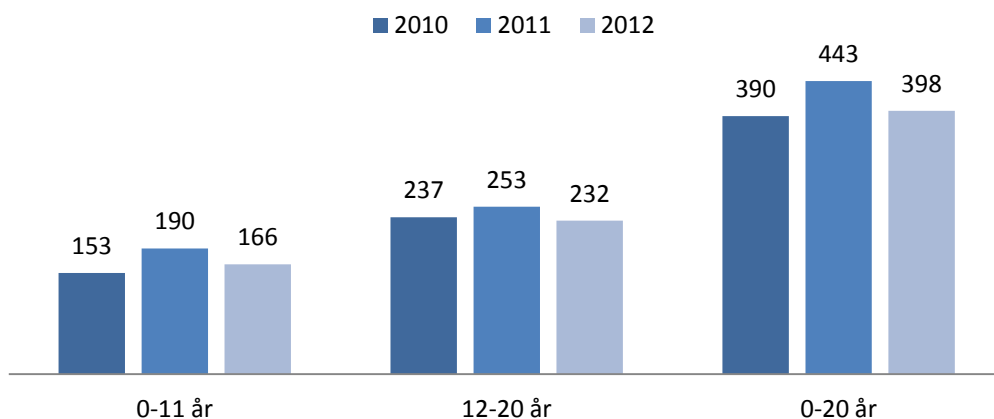
Stadsdelsnämnd	Antal medgivandeutredningar i samband med adoptioner		Antal barn aktuella i yttranden över nationella adoptioner		Antal barn aktuella i upplysningar		Antal barn aktuella i utredning om vårdnad, boende och/eller umgänge		Antal barn vars föräldrar deltagit i samarbetsamtal	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2012	2011
Bromma	9	10	10	6	71	54	52	41	97	58
Enskede-Årsta-Vantör	4	4	11	3	78	106	82	82	244	34
Farsta	1	4	4		73	82	34	54		123
Hägersten-Liljeholmen	18	12	19	2	40	50	41	41	126	116
Hässelby-Vällingby	1	8	1	0	91	95	65	48	75	19
Kungsholmen	18	19	6	3	21	43	14	21	39	44
Norrmalm	11	6	6	5	40	47	18	22	30	41
Rinkeby-Kista	1	0	1	1	87	104	53	53	60	58
Skarpnäck	2	8	10	4	46	41	56	37	164	75
Skärholmen	0	1	2		67	65	56	54		45
Spånga-Tensta	1	2	1	2	88	84	40	59	127	112
Södermalm	29	24	8	16	83	90	26	35	208	327
Älvsjö	6	2	1	1	16	17	10	13	55	73
Östermalm	9	5	1	4	52	35	46	34	155	166
Familjerådgivningen									256	280
<b>Totalt</b>	<b>110</b>	<b>105</b>	<b>81</b>	<b>47</b>	<b>853</b>	<b>913</b>	<b>593</b>	<b>594</b>	<b>1636</b>	<b>1571</b>

Källa: Socialstyrelsens familjerättsstatistik

## Barn och ungdomar med LVU-beslut

Totalt hade 398 barn och ungdomar något form av beslut enligt lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) under år 2012. Motsvarande antal var 443 under år 2011. Cirka 60 procent av gruppen barn och unga med LVU-beslut har under de senaste åren utgjorts av åldersgruppen 12 -20 år. Respektive andel flickor och pojkar med beslut enligt LVU har varit relativt konstant under de senaste åren. År 2012 uppgick andelen flickor till 44 procent och andelen pojkar till 56 procent.

*Antal barn och ungdomar med LVU-beslut under åren 2010 till 2012*



## Unga lagöverträdare

I förhållande till sin andel av den straffmyndiga befolkningen, fortsätter ungdomar i åldern 15–20 år att vara överrepresenterade i statistik kring personer misstänkta för brott. År 2010 utgjorde gruppen 10 procent av befolkningen och 25 procent av samtliga misstänkta (Brottsförebyggande rådet).

Inom staden pågår sedan flera år ett utvecklingsarbete kring arbetet med unga lagöverträdare. Målet är att få till en mer långsiktighet och att arbetet ska bygga på en evidensbaserad praktik. Utgångspunkten för olika insatser ska finnas i den kunskap som i forskning och praktik visat sig vara mest framgångsrik för att förebygga återfall i kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende. För närvarande pågår också ett arbete med att bygga upp s.k. sociala insatsgrupper inom samtliga stadsdelsområden. 2009 fick Länspolismästaren Carin Götblad i uppdrag att leda en statlig utredning med syfte att lämna konkreta åtgärdsförslag för att förhindra kriminella grupperingars etablering i samhället. Ett av förslagen som presenterades i betänkandet var *sociala insatsgrupper* som innebär en strukturerad samverkansform på lokal nivå med socialtjänst, polis, skola och andra viktiga aktörer. Parterna ska tillsammans arbeta för att stödja den unge att upphöra med kriminella handlingar. Forskningsmedel har kopplats till arbetet för att utvärdera verksamheten.

### Intagningar på Statens Institutionsstyrelses (SiS) särskilda ungdomshem under 2012

År	§ 12-hem	LSU
2007	105	8
2008	102	15
2009	102	16
2010	90	20
2011	80	17
2012	65	11

Källa: SiS

Antalet årligen genomförda placeringar på något av SiS särskilda ungdomshem av ungdomar från Stockholms stad p.g.a. beteendeproblem (missbruk, kriminalitet eller annat socialt nedbrytande beteende), har under de senaste åren varit relativt konstant och antalet intagningar brukar uppgå till cirka 100 per år. Statistiken visar dock på en minskande tendens under de senaste åren och 2012 uppgick antalet intagningar till totalt 65. Ungdomar från Stockholms stad som har dömts till påföljden sluten ungdomsvård, har pendlat mellan 10 till 20 dömda ungdomar per år (11 domar 2012). För hela Sverige vara det 46 intagningar med anledning av dom om sluten ungdomsvård (42 pojkar och 4 flickor) under år 2012. Forskning har visat att de ungdomar som döms till sluten ungdomsvård har likartade problem som de ungdomar som vårdas enligt LVU. Det innebär att oavsett om ungdomarna vårdas enligt LVU eller är dömda till sluten ungdomsvård behöver de sannolikt behandlingsinsatser för missbruk, kriminalitet, relations- eller skolproblem.

#### *Ungdomstjänst*

År 2007 trädde ett antal ändringar i påföljdssystemet för unga lagöverträdare i kraft. Påföljden ungdomstjänst blev en fristående påföljd och en obligatorisk uppgift för kommunerna att administrera. Ungdomstjänsten är tänkt som ett påföljdsalternativ framför allt för ungdomar som begått brott men saknar eller har ett begränsat vårdbehov. De ungdomar som har ett större vårdbehov ska i stället dömas till ungdomsvård (sociala vårdinsatser). Ansvaret för att verkställa domar om ungdomstjänst har *Stockholms ungdomstjänst*, en verksamhet inom socialförvaltningens enhet för familje- och ungdomsinsatser.

Antalet domar till ungdomstjänst innan år 2007 då lagändringen trädde i kraft uppgick till mellan 50 till 70 domar vad gäller ungdomar boende i Stockholms stadd. År 2012 inkom 189 domar om ungdomstjänst till *Stockholms ungdomstjänst*, vilket innebär en minskning i förhållande till föregående år.

Antal domar om ungdomstjänst vid Stockholms ungdomstjänst under åren 2007 t.o.m. 2012



Källa: Stockholms ungdomstjänst

Pojkarna utgör en majoritet av de ungdomar som döms till ungdomstjänst och andelen var 84 procent under år 2012 (16 procent flickor).

Könsfördelning i procent

År	Flickor	Pojkar
2007	13	87
2008	6	94
2009	13	87
2010	17	83
2011	15	85
2012	16	84

Källa: Stockholms ungdomstjänst

Ungdomstjänst ska huvudsakligen bestå av oavlönat arbete. *Stockholms ungdomstjänst* har i dag kontakt med ett 70-tal olika verksamheter som regelbundet används som praktikplatser. Verksamheterna finns både inom offentlig förvaltning, privata företag och ideella föreningar och finns i alla delar av Stockholms stad. En dom till ungdomstjänst kan vara som lägst 20 och högst 150 timmar. När det gäller de aktuella ungdomarna i Stockholm är det en stor variation i antalet utdömda timmar. Drygt 65 procent av ungdomarna har blivit dömda till relativt korta straff, mellan 20 upp till 40 timmar.

Intentionerna i lagstiftningen är ungdomstjänst framför allt ska utgöra en pedagogisk gränssättning för ungdomar som saknar ett vårdbehov. Ungefär 7 procent av ungdomarna dömdes till både ungdomstjänst och ungdomsvård under år 2012. Uppföljning av ungdomstjänst har visat att påföljden genom sin tydlighet kan anses vara en meningsfull påföljd för ungdomar som har begått ett brott, men som saknar vårdbehov.

Cirka en tredjedel av ungdomarna med påföljden ungdomstjänst har blivit dömda för misshandelsbrott. Ett flertal av ungdomarna har blivit dömda för fler än ett brott i samma dom. Knappt 4 procent har blivit dömda för fler än tre brott (i en och samma dom) medan 65 procent har endast ett brott i den enskilda domen.



#### Vanligast brottstyperna i procent

År	Misshandel	Snatteri/Stöld	Skadegörelse	Hot/Våld	Rån	Narkotika
2007	35	21	14	18	21	6
2008	47	21	14	11	10	6
2009	43	24	13	12	14	3
2010	42	25	11	7	15	9
2011	31	28	8	7	13	12
2012	31	25	10	4	16	8

Källa: Stockholms ungdomstjänst

#### Medling och brottsofferstöd

Inom staden finns s.k. *stödcentrum för unga brottsoffer och medling* vid samtliga tre polismästardistrikt och verksamheten tillhör organisatoriskt Maria Ungdoms - enhet inom socialförvaltningen. Alla ungdomar som utsatts för brott och anmält det ska informeras om möjligheten att få brottsofferstöd. När det gäller stöd till unga brottsoffer har antalet nya uppdrag legat i princip på samma nivå som föregående år. Under 2012 hade verksamheten totalt sett kontakt med 402 ungdomar som fick brottsofferstöd på olika sätt (411/2011). Samtliga gärningspersoner upp till 21 år, som till polisen godkänt att bli kontaktade av medlingsverksamheten, har av medlarna informerats om möjligheten att delta i medling. Stödcentrats medlarverksamhet fick 173 nya ärenden från polisen under 2012 och av dessa resulterade 59 i en genomförd medling (187/70 under 2011).

Majoriteten av de brottsutsatta som deltagit i medling uppger att de negativa konsekvenserna av att ha utsatts för brott, har minskat genom deltagande i medling. Drygt 80 procent av de ungdomar som har haft kontakt med brottsofferstödjare uppger att de känner sig tryggare efter insatsen.

#### Ensamkommande barn och ungdomar som söker asyl

Den 1 juli 2006 fick kommunerna ansvaret för mottagandet och för att tillhandahålla boende för gruppen ensamkommande flyktingbarn och ungdomar som söker asyl.

Stockholm stad är en s.k. *anvisningskommun* och har tecknat en överenskommelse om att ha beredskap för att av Migrationsverket ta emot anvisade ensamkommande barn och unga i särskilda anvisningsboenden (abo). Migrationsverket kan också anvisa asylsökande barn och ungdom under 18 år direkt till någon närstående bostätt i Stockholms stad som barnet eller den unge begär att få bo hos s.k. enskilt boende (ebo). Ensamkommande barn och unga kan även ge sig till känna direkt i någon stadsdel inom staden där han/hon vistas. För dessa barn/unga utgör staden (stadsdelen) en *ankomstkommun*. Berörd stadsdelsnämnd ansvarar för att ett tillfälligt boende ordnas för barnet eller den unge i avvaktan på att Migrationsverket kan anvisa honom/henne vidare till en anvisningskommun.

### Nyttillkomna ensamkommande barn och unga till Stockholms stad

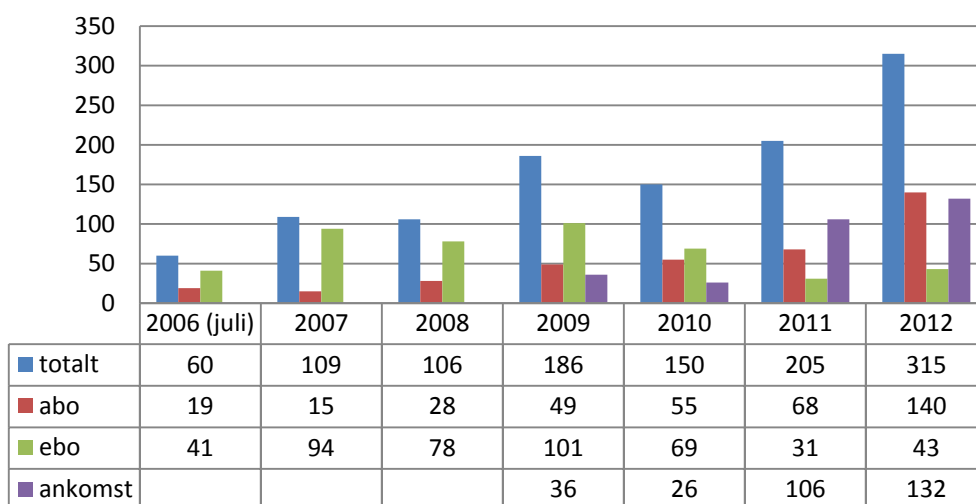
Antalet ensamkommande barn och unga som kommer till Sverige och söker asyl har stadigt ökat under de senaste åren. Mellan åren 2011 och 2012 ökade antalet med 35 procent (2 657/år 2011 till 3 578/år 2012). Tendensen är att majoriteten av de ensamkommande barnen och ungdomarna som söker asyl är pojkar i åldern 15 år och äldre. Andelen flickor var 16 procent under 2012 (15 procent/2011).

Under 2012 kom flest barn och ungdomar från Afghanistan och utgjorde cirka 55 procent av den totala gruppen. Den näst största gruppen var barn och unga från Somalia. Barn och unga från Algeriet, Marocko, Uganda, Syrien samt barn och unga som var statslösa är andra grupper som ökade under 2012.

Migrationsverket prognos för 2013 fram till 2015 är att det årligen kommer cirka 4 000 ensamkommande barn och unga till Sverige.

Tendensen under åren 2011 och 2012 har varit att Stockholms stad har fått ta ansvar för ett stort antal barn och ungdomar som inte ännu har anvisats av Migrationsverket och Stockholm har därmed indirekt blivit en s.k. ankomstkommun. Staden har ordnat tillfälliga boendeplaceringar för dessa barn och unga i avvaktan på en anvisning till en kommun med överenskommelse. Under år 2012 tog Stockholms stad emot 315 nya ensamkommande flyktingbarn och unga varav 132 barn och ungdomar tillhörde ovanstående grupp.

### Årligen nyttillkomna ensamkommande asylsökande barn och unga



Källa: Migrationsverket och Stockholms socialjour

### Överenskommelse om boendeplatser i Stockholms stad

Stockholm stad har sedan ansvaret för mottagandet fördes över till kommunerna, kontinuerligt utökat antal platser vid stadens gruppboenden för att möta behoven. Överenskommelsen omfattar för närvarande 42 boendeplatser för asylsökande barn och ungdomar (14 år och upp till 18 år) samt 70 platser för de barn och ungdomar (14 år upp till 21 år) som har beviljats uppehållstillstånd. Totalt uppgår antalet överenskomna platser till 112. För att ytterligare svara upp mot förväntade behov har socialnämnden beslutat att utöka boendeplatserna för asylsökande barn och ungdomar under 2013 med 15 platser (totalt 57 asylboendeplatser).

Ansvar för anvisningsboendena inom Stockholms stad har socialförvaltningens enhet för familje- och ungdomsinsatser.

*Avtalade boendeplatser*

Avtalsplatser		Nya avtalsplatser 2013
Asyl	Uppehållstillstånd	Asyl
42	70	15

## Missbruk

Inom missbruks- och beroendevården har kunskapen om och användningen av kunskapsbaserade metoder ökat under de senaste åren vilket gör det till ett område som utvecklats i positiv riktning. Sedan 2007 finns det nationella riktlinjer inom missbruks- och beroendevården utfärdade av Socialstyrelsen. År 2008 påbörjade regeringen ett långsiktigt förändringsarbete bland annat i samverkan med Sveriges kommuner och landsting, SKL. Arbetet har bland annat lett till en samlad nationell strategi för alkohol-, narkotika-, doping- och tobakspolitiken, ANDT- strategin (prop. 2010/11:47). I juli 2013 förväntas regeringens proposition 2012/13:77, *God kvalitet och ökad tillgänglighet inom missbruks- och beroendevården*, att träda i kraft. I Stockholms stad antogs 2012 en kvalitetsgaranti för enskilda som söker vård och behandling för missbruks/beroendeproblem. Kvalitetsgarantin har förts in i riktlinjerna och avser utredning, bedömning och uppföljning. Sammantaget finns det goda förutsättningar för att arbetet med missbruks- och beroendefrågor ska fortsätta att utvecklas gynnsamt och att personer med missbruks- och beroendeproblem ska få en ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

### Målgruppen vuxna med missbruks-/beroendeproblem

Följande avsnitt bygger på *Rapport om socialtjänsten kontakter under 2012 med vuxna med missbruksproblem*. Rapporten bygger på en kartläggning av personer med missbruksproblem som var aktuella inom stadens socialtjänst under oktober 2012. Kartläggningen omfattade vuxna över 20 år som var aktuella vid stadsdelsförvaltningarna eller socialförvaltningens enhet för hemlösa p.g.a. ansökan, utredning eller biståndsbedömd insats enligt SoL, LSS och/eller LVM.

Under oktober 2012 var 2688 personer med missbruks- och beroendeproblem, 20 år och äldre, aktuella vid stadsdelsförvaltningarna och Enheten för hemlösa för utredning eller någon form av insats. Vid jämförelse med tidigare kartläggningar framkommer att det totala antalet aktuella personer med missbruksproblem minskar successivt. Jämfört med kartläggningen som genomfördes 2010 har antalet personer minskat med 289. Av de 2866 kartlagda personerna var det 2038 som hade ett pågående missbruk. 630 personer hade inte varit i missbruk under 6 månader före kartläggningen. Medelåldern hos de personer som ingick i kartläggningen är relativt hög. Störst andel finns i åldersgruppen 45-64 år som uppgick till 53 procent av totala antalet rapporterade personer. Ytterstadsstadsdelarna har störst antal personer i åldersgruppen 20 -24 år medan socialförvaltningens enhet för hemlösa och innerstadsstadsdelar har högst andel äldre. Kvinnor utgör cirka en fjärdedel i den kartlagda gruppen.

Missbrukssituation under 6 månader före kartläggningen i oktober 2012:

*Droganvändning vanligast N 2668*

Drog	Antal
Alkohol	1456
Cannabis	481
Amfetamin	453
Bensodiazepiner	381
Heroin	178

När det gäller missbrukssituationen visar kartläggningen att alkoholmissbruk är vanligast följt av cannabis och amfetamin. Blandmissbruket är omfattande, men av kartläggningen går inte att utläsa vilka droger som blandas. Det förekommer skillnader för vilka droger som dominerar på de olika stadsdelsförvaltningarna. Älvsjö hade störst andel personer med pågående alkoholmissbruk (66 procent) följt av Östermalm (65 procent), Södermalm (62 procent). Störst andel personer med pågående cannabismissbruk har Rinkeby- Kista (18 procent) följt av Spånga-Tensta och Skärholmen (14 procent). Andelen amfetaminmissbrukare är störst vid Enheten för hemlösa (19 procent) följt av Hässelby-Vällingby (14 procent) och Enskede-Årsta-Vantör (11 procent).

Boendesituation under de senaste 6 månaderna före kartläggningen:

*Boendesituation vanligast N 2668*

Boendeform	Antal
Egen bostad	690
Träningslägenhet	301
Försökslägenhet	216
2:a handsboende	53
Stöd/omvårdnadsboende	441

När det gäller boendesituationen är det cirka 34 procent av de kartlagda personerna som har en egen bostad alternativt bor i en försökslägenhet. För de personer som är aktuella i stadens vuxen-/missbruksenheter är en boendeform med stöd den vanligast förekommande insatsen enligt socialsekreterarnas bedömning.

### *Försörjning*

Kartläggningen visar att majoriteten av personerna inte är självförsörjande. 46 procent har haft sitt huvudsakliga uppehälle via försörjningsstöd under sex månader före kartläggningen och nästan 32 procent hade sin försörjning från socialförsäkringssystemet eller A-kassa. Endast en tiondel hade helt eller delvis försörjt sig genom lön av arbete eller studiemedel.

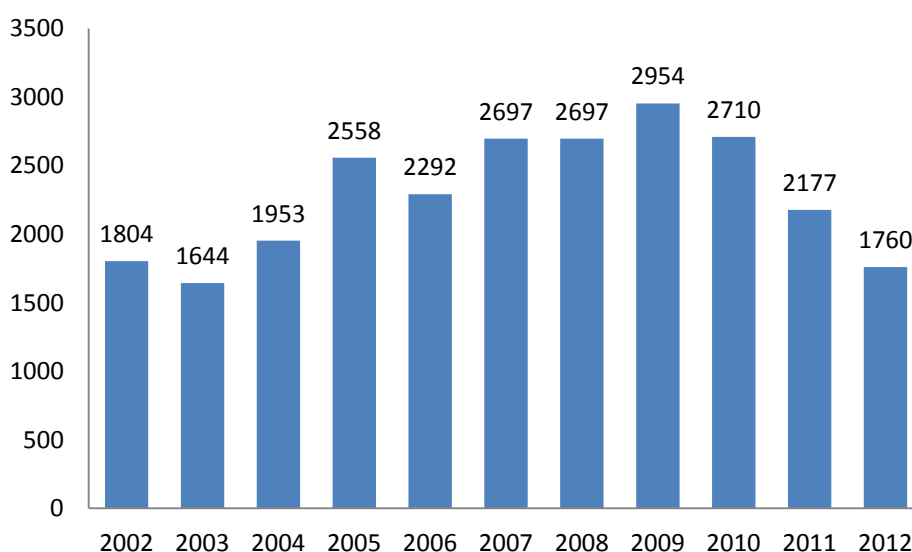
### **Insatser**

Flertalet personer som har kontakt med stadens missbruks- och beroendevård har i många fall behov av flera och samtidiga insatser. Både av socialtjänsten men också av andra huvudmän.

### *Biståndsbedömd öppenvård*

De öppenvårdsinsatser som används i staden drivs i egen regi av stadsdelsförvaltningarna alternativt köper förvaltningarna platser av externa vårdgivare. Omfattningen av egna öppenvårdsinsatser varierar mellan stadsdelsförvaltningarna. De verksamheter/insatser som kan förekomma är bland annat strukturerade öppenvårdsprogram med olika inriktningar, motivationsgrupper, återfallsprevention, haschavvänjningsprogram, boendestöd och arbetsträning/sysselsättningsverksamheter. Antalet beviljade biståndsbedömda öppenvårdsinsatser har varierat under 2000-talet men tendensen de senaste åren är att antalet beviljade insatser i öppenvård minskar. 2012 beviljades 1760 insatser.

*Antal biståndsbedömda öppenvårdsinsatser 2012-2012<sup>1</sup>*



### *Icke biståndsbedömd öppenvård*

*Behandlingsenheten för alkohol- och narkotika beroende* är ett exempel på icke biståndsbedömd öppenvård och tillhör socialförvaltningen. Behandlingsenheten har i uppdrag att ta emot personer över 18 år som har eller har haft alkohol- och/eller narkotikamissbruk/riskbruk samt deras partners och anhöriga som bor i Stockholms stad.

Totalt antal besökare under 2012 var 345 av vilka 247 var nybesök. Det är högst antal nybesök under 2000-talet. Flest nybesök kom ur grupperna unga vuxna och par, familjer och anhöriga. Att gruppen unga vuxna ökade ligger i linje med enhetens uppdrag. *Behandlingsenheten för alkohol- och narkotika beroende* har under året kunnat erbjuda ett specialiserat haschavvänjningsprogram, HAP, där sju besökare har deltagit. Tillsammans med Maria Ungdomsenhet ingår Behandlingsenheten i en nationell pilotstudie i syfte att utveckla och utvärdera HAP.

Det är färre kvinnor än män som har sökt behandling på enheten. Allt fler av besökarna uppger att alkoholproblem är huvudskälet till att de söker behandling.

<sup>1</sup> OBS! uppgifterna för 2009 och 2010 avser både missbruk och övriga vuxna

Bland yngre besökare är det fler som uppgivit att de har problem med både alkohol och narkotika.

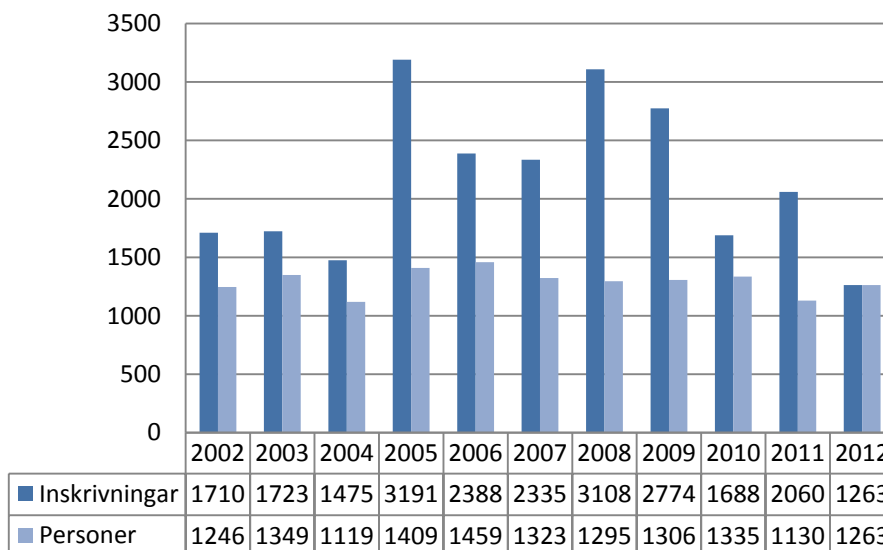
I december 2012 hade 106 av 208 besökare avslutat sin samtalsbehandling under året. Av de avslutade kontakterna hade 49 (46 procent) uppgivit att de helt slutat med sitt missbruk, 34 (32 procent) uppgav att missbruket delvis upphört och 23 av (22 procent) hade ett fortsatt missbruk vid avslutad kontakt.

Som ett komplement till Behandlingsenhetens och stadsdelsförvaltningarnas utbud upphandlas alkohol- och narkotikarådgivning i konkurrens sedan år 2000. Fr.o.m. februari 2011 har AB Cean socialnämndens uppdrag att erbjuda kostnadsfri alkohol- och narkotikarådgivning. AB Cean erbjuder 1500 rådgivningssamtal/år och vänder sig till vuxna 18 år och äldre i staden och erbjuder även samtal till, närstående, anhöriga och familjer/par.

### *Institutionsvård enligt Sol*

I HVB (Hem för vård eller boende) ingår såväl behandlingshem som stöd- och omvårdnadsboenden med HVB-tillstånd. Under den senaste tioårsperioden har såväl antalet inskrivningar som personer varierat. 2012 gjordes 1263 inskrivningar i HVB jämfört med 2060 under 2011. För 2011 var det däremot färre antal personer som beviljades insatsen om man jämför med 2012.

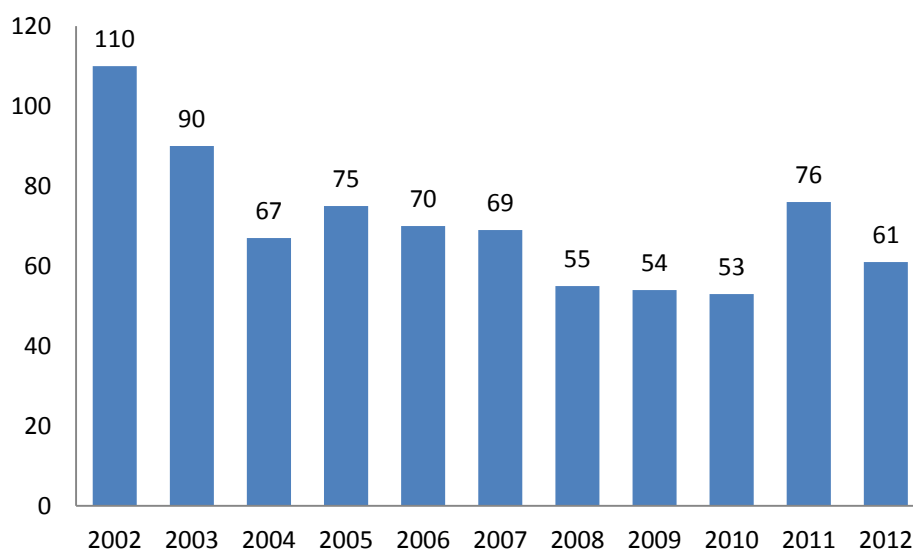
*Antal personer och inskrivningar i HVB 2002-2011*



### LVM-vård

Antalet intagningar i tvångsvård enligt LVM var 61 under 2012 vilket är en minskning i jämförelse med 2011. Antalet intagningar varierar mellan förvaltningarna. De flesta intagningar hade socialförvaltningens enhet för hemlösa följt av Enskede-Årsta-Vantör och Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltningar. Skarpnäck och Östermalm stadsdelsförvaltning hade ingen intagning i LVM-vård. De flesta LVM-anmälningar och utredningar leder inte till ansökan om LVM-vård. I första hand utreds om frivilliga insatser enligt Socialtjänstlagen är tillämpliga.

#### Antalet intagningar i LVM-vård 2002-2012



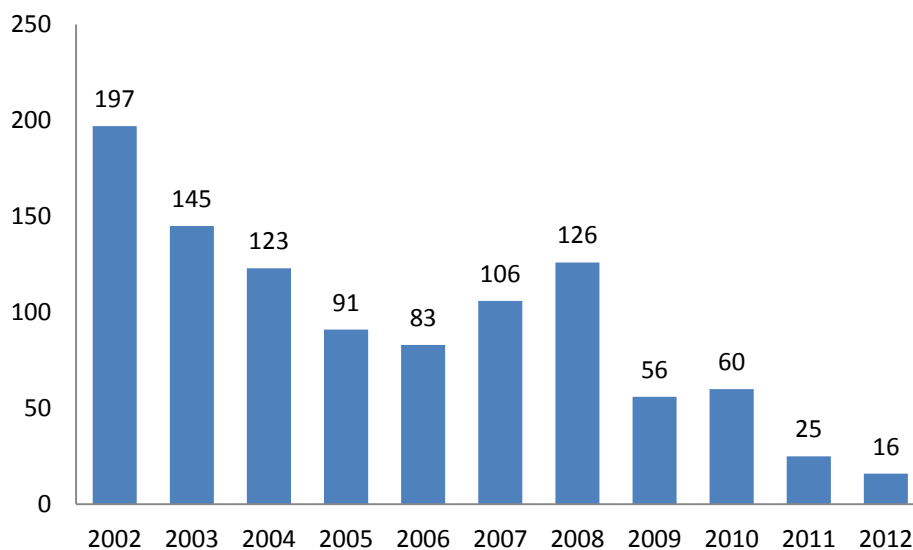
Källa: Statens institutionsstyrelse

### Familjevård enligt Sol

Insatsen familjevård för vuxna används i allt mindre omfattning. Antalet inskrivningar har minskat successivt sedan början av 2000-talet och 2012 gjordes endast 16 inskrivningar.



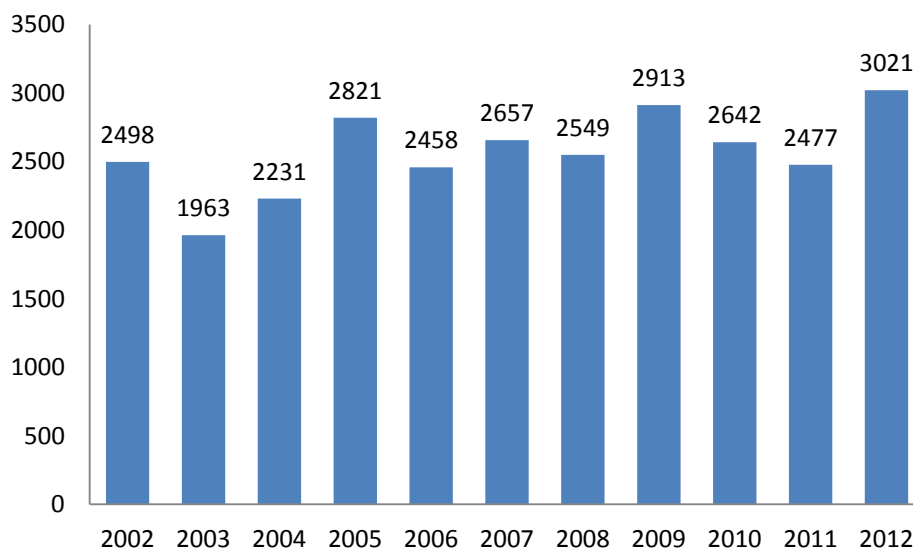
Antalet inskrivningar i familjevård för vuxna 2002-2012



### Boendeinsatser

Med boendeinsatser avses t.ex. referensboende hos Stiftelsen Hotellhem, försöks-, tränings- eller jourlägenhet, arbetskooperativ och andra boenden utan HVB-tillstånd. Härbärgesboende ingår inte i denna redovisning. Antalet beviljade boendeinsatser har varit relativt konstant under senare delen av 2000-talet men för 2012 har antalet inskrivningar ökat till 3021.

Beviljade boendeinsatser 2002-2012<sup>2</sup>



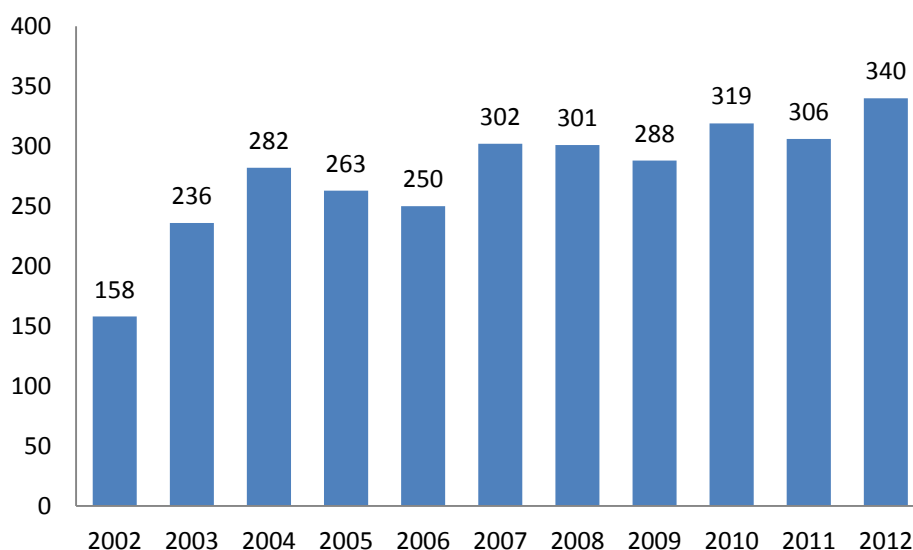
### Försöks- och träningslägenheter

Insatserna försöks- och träningslägenhet kan erbjudas personer som p.g.a. missbruks-, psykiatriska eller allvarliga sociala problem behöver stöd från socialtjänsten för att klara ett eget boende och som inte på egen hand blir godkända som förstahandshyresgäster. Lägenheterna förmedlas av Bostadsförmedlingen till stads-

<sup>2</sup> OBS! Uppgifterna för 2009 och 2010 avser både missbruk och övriga vuxna

delsförvaltningarna och socialförvaltningens enhet för hemlösa som hyr lägenheterna av bostadsföretagen med förstahandskontrakt och i sin tur hyr ut lägenheterna med andrahandskontrakt till de boende. Syftet med försökslägenhet är att förstahandskontraktet, under förutsättning att boendet fungerat, ska kunna överlåtas på den boende efter tidigast ett år. Den som bor i träningslägenhet kan endast i undantagsfall få överta förstahandskontraktet och då endast efter att lägenheten först omvandlats till försökslägenhet. Antalet förmedlade lägenheter har ökat under 2000-talet. 2012 förmedlades 340 försöks- och träningslägenheter. Fr.o.m. 2012 är målsättningen 310 förmedlade lägenheter per år.

*Antalet förmedlade försöks- och träningslägenheter 2002-2012*



*Källa: Bostadsförmedlingen*

## **Samverkan**

Att socialtjänsten samverkar med andra huvudmän är en förutsättning i arbetet med att förebygga, tidigt upptäcka och behandla missbruk och beroende av alkohol och andra droger. Samverkan krävs på både lokal och regionalnivå. Kommunstyrelsen antog 2009 ”Policy för att förebygga och behandla missbruk och beroende. Samverkan mellan kommunerna och landstinget i Stockholms län”. Policyn fokuserar på de områden där ett samarbete mellan huvudmännen är nödvändigt för att kunna ge anpassade insatser och involverar i vissa fall även kriminalvården.

Regionala samrådet som bildades i samband med antagandet av policyn och består av chefer inom bl.a. Stockholms läns kommuner, Stockholms läns landsting, Beroendecentrum i Stockholm och Kriminalvården fortsätter och träffas regelbundet. Aktuella frågor är bl.a. individuella planer, föräldra- och barnperspektivet inom missbruks- och beroendevården, brukarinflytande m.m.

Stockholms stad har varit delaktiga i Stockholms läns landsting, Beroendecentrums, planering av sprututbytesprogrammet vars syfte är att minska spridning av blodburna infektioner bland enskilda som injicerar narkotika och på det sättet främja hälsa och förbättra livskvaliteten hos målgruppen. Under 2012 har även en

överenskommelse mellan Staden och Beroendecentrum tagits fram gällande rutiner för samverkan för enskilda som erhåller läkemedelsbaserad behandling vid opiatberoende på Metadonverksamheten, Beroendecentrum,

### *Brukarrevison*

Socialtjänsten och den specialiserade beroendevården fortsätter att samverka vid stadsdelsförvaltningarna i gemensamma lokala integrerade mottagningar. Vid några av mottagningarna är även psykiatri representerad. Vid mottagningarna arbetar personal med social, psykosocial, beroende/ psykiatrisk och medicinsk kompetens för att kunna göra utredningar och erbjuda vård och behandling till personer med missbruks- och beroendeproblematik. Under 2012 presenterade Brukarrådet för beroendefrågor i Stockholms län en brukarrevison som genomförts vid några av de integrerade beroendemottagningarna i Stockholms län. Revisionen gjordes med hjälp av medel som beviljats från regionala samrådet. Representanter från Brukarrådet har med hjälp av enkäter intervjuat personer som besökt de integrerade mottagningarna. Antalet svar har varierat men det är c:a 100-200 personer som har svarat på de olika frågorna. Revisionen visade att det finns områden där socialtjänsten behöver se över sitt arbete och sina rutiner bl.a. vad gäller mottagningarnas informationsarbete. Resultatet av brukarrevisonen kommer att följas upp.

### **Utvecklingsarbete**

I april 2011 presenterades regeringen ett slutbetänkande av missbruksutredningen som bl.a. innehöll förslag om förändringar när det gäller ansvarsfördelningen mellan kommun och landsting och förändringar inom tvångsvården av missbrukare. Arbetet med missbruksutredningar har lett fram till proposition 2012/13:77 *God kvalitet och ökad tillgänglighet inom missbruks- och beroendevården* och kommer att träda i laga kraft 1 juli 2013. Propositionen anser bland annat att kommun och landsting har skyldighet att ingå gemensamma avtal, tillgängligheten för missbruks- och beroendevården ska öka. Ökad tillgång till målgruppsinriktade insatser, en långsiktig satsning på en likvärdig vård av god kvalitet och vård där individens behov står i centrum ska uppnås. Flertalet av de förslag som anges i proposition 2012/13:77 är redan genomförda i Stockholms stad. Staden kommer emellertid att fortsätta att utveckla arbetet inom missbruks- och beroendevården i linje med propositionens förslag.

Sveriges kommuner och landsting, SKL, genomför en omfattande satsning för att stärka barn- och föräldraperspektivet i missbruksvården. Stadens vuxen- och missbruksgrupper kommer att följa SKLs arbete och se över behovet av att förbättra och utveckla metoder för att strukturerat arbeta med enskilda med missbruks- och beroendeproblem som är föräldrar.

Under senare år har begreppet evidensbaserad praktik fått allt större genomslagskraft. I en evidensbaserad praktik (EBP) integreras den bästa vetenskapliga kunskapen om insatserns effekter, brukarens erfarenheter och förväntningar, den lokala situationen och omständigheter samt den professionelles expertis. Staden ska i projektform se över möjligheten att arbeta med att integrera EBP vid behovsbedömningar och utredningar där ASI<sup>3</sup> är en viktig del.

---

<sup>3</sup> Addiction Severity Index

## Hemlöshet

Staden använder följande definition av hemlöshet:

- En hemlös är en person som saknar egen eller förhyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande samt är hänvisad till tillfälliga boendialternativ eller är uteliggare.
- Till de hemlösa räknas personer som bor på institutioner eller härbärgen och som inte har någon bostad ordnad vid en eventuell utskrivning.
- Till de hemlösa räknas också personer som tillfälligt bor hos olika kamrater eller bekanta (max 3 månader).

Definitionen visar att hemlöshet är ett vitt begrepp. De hemlösa utgör ingen homogen grupp och deras boende- och övriga sociala förhållanden kan vara mycket varierande. Kartläggningen som redovisas här nedan visar att de mest akut hemlösa, dvs. de personer som är uteliggare eller som söker logi på härbärke/akutboende endast är en del av det totala antalet hemlösa. Gruppen hemlösa EU medborgare har tillkommit under de senaste åren men finns inte med i kartläggningen som redovisas här nedan.

### **Kartläggning av hemlösa i Stockholms stad 18 april 2012**

Socialförvaltningen genomförde en kartläggning av antalet personer 20 år och äldre i Stockholms stad som var hemlösa 18 april 2012. Kartläggningen genomförs vartannat år med början 2004. Antalet som rapporterades i kartläggningen var 2866 personer som är det lägsta antalet sedan den första kartläggningen genomfördes 2004. Jämfört med 2004 har antalet redovisade hemlösa minskat med 497 personer och jämfört med 2010 med 116 personer.

Jämfört med kartläggningen som genomfördes 2010 har antalet hemlösa män minskat med 157 personer medan antalet hemlösa kvinnor ökat med 16 personer. Kvinnorna utgör därmed 27 procent av det totala antalet hemlösa. De hemlösa kvinnorna är generellt sett yngre än de hemlösa männen. Antalet hemlösa unga vuxna 20-25 år var 256 personer 2012, jämfört med 314 personer 2010. Antalet hemlösa 65 år och äldre var 151 personer jämfört med 133 personer 2010. 68 procent av de kartlagda hemlösa personerna är aktuella vid någon av Stockholms stads stadsdelsförvaltningar och 23 procent vid socialförvaltningens enhet för hemlösa. 9 procent saknar kontakt med socialtjänsten.

Kartläggningen för 2012 redovisade att andelen hemlösa som har mer långsiktiga boendesituationer såsom stöd och omvårdnadsboenden, hotellhemsboende utan förstahandskontrakt eller träningslägenhet utgjorde 50 procent jämfört med 54 procent 2010.

Antalet akut hemlösa det vill säga personer som bor ute eller på akutboende/härbärke var 480 personer jämfört med 386 i 2010 års kartläggning. 237 personer övernattade i andra tillfälliga boendialternativ såsom camping, hotell och vandrarhem. Motsvarande siffra för 2010 var 134 personer.

En jämförelse mellan 2008, 2010 och 2012 års räkningar visar att 458 personer var aktuella vid samtliga tre kartläggningar. Av dessa anges tre fjärdedelar ha en mer stadigvarande boendesituation. Vid en jämförelse mellan åren 2008 och 2012 fanns motsvarande 78 procent av målgruppen inte kvar.

### **Tak- över- huvudet - garantin (TÖG)**

Tak- över- huvudet - garantin som infördes 1999 innebär att hemlösa som inte själva kan ordna nattlogi och som kontaktar socialtjänsten före kl 24.00 ska kunna erhålla logi för natten. Under 2012 har staden haft sex härbärgen/akutboenden med 171 ordinarie platser, 129 för män och 34 för kvinnor samt 8 platser för par. Det finns 36 extraplatsen att tillgå. Under 2012 i relation till 2011 har antalet individer på akutboenden minskat medan antalet belagda dygn har ökat. 2012 var beläggningen 105 procent och Stockholms stads hemlösa stod för drygt 98 procent av antalet belagda platser. Antalet unika individer som övernattar på härbärke/akutboende någon gång under ett år har minskat successivt sedan början av 2000-talet. Under 2012 övernattade 1372 unika individer, varav 249 kvinnor (18 procent). Jämfört med 2011 minskade antalet unga vuxna upp till 25 år med 35 personer likaså minskade antalet personer 65 år eller äldre från 105 till 83 personer. Antalet personer som övernattar på härbärke/akutboende mer än 14 nätter under en månad, utgjordes av 315 personer (främst män i åldersspannet 40-60 år), 51 procent av samtliga individer. Stadens målsättning är att allt fler härbärgesplatser som enbart erbjuder nattlogi ska omvandlas till dygnet-runt-platser.

### **Unga vuxna i hemlöshet eller i riskzon för hemlöshet**

Den 1 mars 2012 startade uppsökarenheten projektet *Botorg för unga vuxna* som vänder sig till unga vuxna mellan 18-25 år, med tillhörigheten i Stockholms stad, som befinner sig i hemlöshet eller i riskzon för hemlöshet. De söker aktivt upp unga vuxna på stadens härbärgen. Projektets uppdrag är att kartlägga hinder och möjliga utvägar för individen till ett mer varaktigt boende. Under projekttiden prövar man alternativ till härbärke för personer som behöver akut logi och har därför inlett ett samarbete med boenden som Bandhagshemmet, Lönnen, Syrenen och Giovannis. Tanken är att unga vuxna ska kunna logeras akut eller en kortare tid i mån av plats. Utöver detta finns även sex korttidsplatser på Krukmakargatans boende.

Under 2012 har *Botorg för unga vuxna* kunnat erbjuda logi på något av stödboendena till 75 unga vuxna (totalt 667 nätter) där alternativet annars hade varit härbärke, vandrarhem eller att sova ute. På Krukmakargatans boende har de totalt bott 8 män och 7 kvinnor sedan 1 juli 2012.

Projektet har aktivt sökt upp 74 personer på stadens härbärgen.

## **Bostad först**

Projekt Bostad först är ett treårigt utvecklingsprojekt och sker i samverkan mellan staden, Svenska Bostäder och Stadsmissionen. Projektet utvärderas av Lunds universitet och kommer att avslutas 2013. Stadsdelar som medverkar i projektet är Spånga - Tensta, Hässelby - Vällingby, Skärholmen och Skarpnäck. Bostad först innebär att hemlösa personer som inte är kvalificerade för en tränings- och försökslägenhet får tillgång till ett boende i egen lägenhet, till en början utan första handskontrakt. Principen med Bostad först är att boendet ska separeras från stöd och behandling. Kravet för den enskilde har varit att följa hyreslagstiftningen och att träffa en stödperson från Stadsmissionen en gång per vecka. Samtliga personer som deltagit i projektet har tidigare bott långa perioder på olika former av akutboenden för hemlösa. Målet har varit ett stabilt normaliserat kvarboende. 29 personer har deltagit i projektet och 21 av dem (72 procent) har ett kvarboende. Hittills har 4 personer fått ett eget kontrakt. Alla boende tar emot stöd i varierande grad och sex personer har etablerat en kontakt/påbörjat behandling.

## **Utvecklingsarbete**

För att staden ska få en samlat grepp om hemlöshetsproblematiken och för att kunna arbeta vidare med frågan strukturerat och metodisk har socialnämnden i uppdrag att ta fram en hemlöshetsstrategi under första kvartalet 2013. Strategin omfattar bland annat följande områden; den akuta hemlösheten, familjer med osäkra boendeförhållanden, unga hemlösa eller i riskzonen för att bli hemlösa, äldre hemlösa, hemlösa med komplex problematik i form av missbruk och/eller psykisk/fysisk ohälsa, hemlösa EU- medborgare/tredje land- medborgare, boendefrågor, boendelösningar för olika grupper, friviligorganisationernas roll, vräkningsförebyggande arbete, system för uppföljning av hemlöshetsarbetet. Stadens fortsatta arbete med frågor som rör hemlöshet kommer att ha sin utgångspunkt ifrån hemlöshetsstrategin.

## **EU-medborgare**

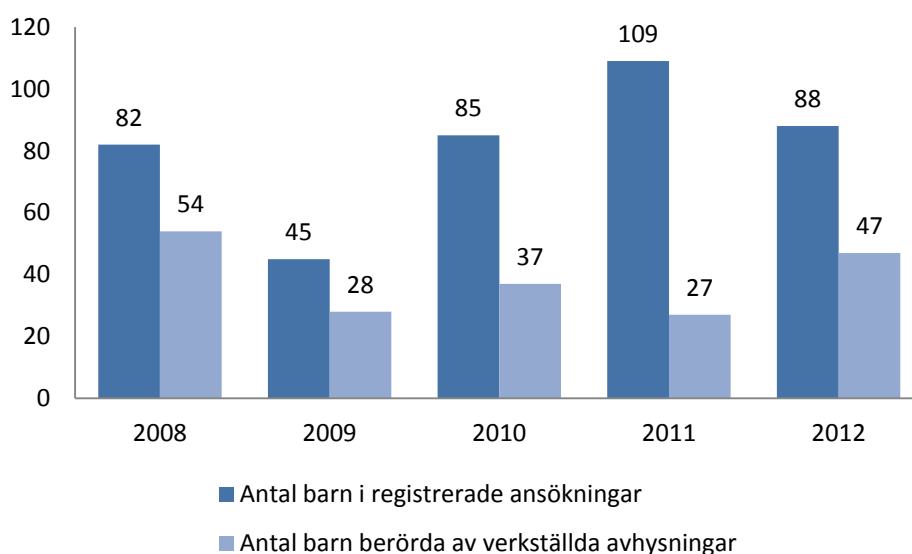
Inför vintern 2012/2013 beslutade socialnämnden om ett antal tillfälliga åtgärder inriktade på gruppen EU- och tredjelandsmedborgare med varaktig bosättning i annat EU-land, som besöker dagverksamheter för hemlösa. Beslutet omfattade bidrag till de ideellt drivna verksamheterna Crossroads och Vinternatt samt en förstärkning av socialförvaltningens uppsökarenhet. Under perioden uppskattas det ha varit över 2 000 EU- och tredjelandsmedborgare med varaktig bosättning i annat EU-land som har varit i kontakt med verksamheter som helt eller delvis är finansierade av socialnämnden. Vinterns insatser har inneburit att personer som har sökt kontakt med socialtjänsten, och som inte har ordnat boende och därmed riskerar att sova ute i kylan, har fått nattlogi. Totalt cirka 700 utländska medborgare erhöll nattlogi under perioden november 2012 till och med april 2013.

## Vräkningsförebyggande arbete

Flertalet stadsdelsförvaltningar bedriver ett aktivt vräkningsförebyggande arbete och har avsatt särskilda resurser för detta. Mycket tyder på att stadsdelsförvaltningarnas samarbete med bostadsbolagen och Kronofogden har utvecklats. Till Kronofogden inkom 2012 totalt 543 ansökningar om avhysningar som gällde Stockholms stad, 224 av dessa verkställdes. Stockholms stad har, i förhållande till andelen lägenheter i flerbostadshus, färre ansökningar och avhysningar än Stockholms län och riket.

Sedan 2008 tar Kronofogden fram statistik över antalet verkställda avhysningar där barn är berörda. Med berörd avses att barnet bor stadigvarande, bor växelvis eller har umgänge med en vräkt förälder eller vräkta föräldrar mer än 30 dagar per år. Av statistikuppgifterna framgår att samtidigt som antalet registrerade ansökningar där barn är berörda minskade i Stockholm under 2012 ökade antalet verkställda avhysningar. 2010 var 37 barn i Stockholms stad berörda av avhysningar från bostäder med förstahandskontrakt. 2011 minskade antalet berörda barn till 27 i Stockholm för att sedan öka under 2012 till 47 barn. Eftersom det inte finns statistik på kommunnivå på totala antalet ansökningar och verkställda går det inte att avgöra vad ökningen av barn beror på. Det kan bero på hur hushållsammansättningen ser ut i de familjer som blir vräkta. Om flera av familjerna har många barn medför detta en större ökning av antalet berörda barn.

*Antal barn i registrerade i ansökningar om avhysning samt antal verkställda beslut där barn är berörda i Stockholms stad 2008-2012*



*Källa: Kronofogdemyndigheten*

## **Socialpsykiatri**

En person har enligt nationell psykiatrisamordning en psykisk funktionsnedsättning om ”han eller hon har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter inom viktiga livsområden och dessa begränsningar har funnits eller kan antas komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning”.

Inom socialpsykiatrin kan personer med psykisk funktionsnedsättning få stöd med att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. I socialnämndernas ansvar för målgruppen ingår att medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter hans eller hennes behov av särskilt stöd. Nämnderna ska även samverka med landstingets psykiatri för att på bästa sätt tillgodose den enskildes behov av stöd och insatser.

### **Målgruppsbeskrivning**

Under 2012 har 3674 personer med psykisk funktionsnedsättning haft någon form av socialpsykiatrisk insats. Dessa utgör 0,6 procent av befolkningen mellan 20 och 64 år i Stockholms stad 2012. Andelen aktuella inom socialpsykiatrin var även 0,6 procent vid den senaste övergripande kartläggningen inom socialpsykiatrin från 2006 och vid en inventering som gjordes 1994. Antalet aktuella personer har dock ökat från 3000 personer år 2006 till 3674 år 2012.

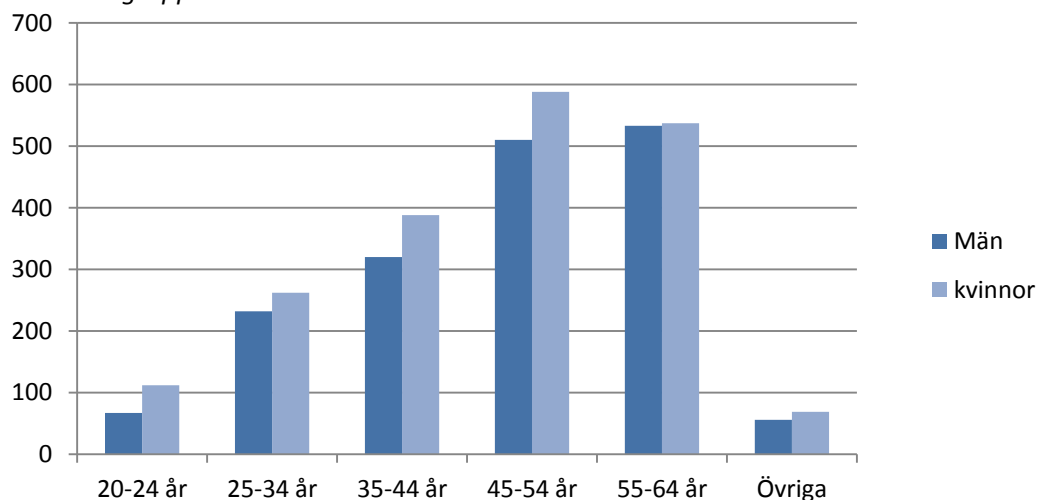
Flest aktuella inom socialpsykiatrin under 2012 hade Enskede-Årsta-Vantör sdf och Hässelby-Vällingby sdf. I förhållande till befolkningen inom respektive stadsdelsförvaltning hade Farsta, Hässelby-Vällingby och Rinkeby-Kista flest ärenden inom socialpsykiatrin.

Av de som var aktuella inom socialpsykiatrin i Stockholms stad under 2012 var 53 procent kvinnor och 47 procent män. Vid kartläggningen 2006 var i stort sett lika många män som kvinnor aktuella inom socialpsykiatrin. De senaste åren har dock trenden gått mot en större andel kvinnor.

59 procent av personerna som hade en insats inom socialpsykiatrin under 2012 var mellan 45 och 64 år gamla. Andelen mellan 20 och 24 år var 5 procent och andelen mellan 25 och 44 år var 32 procent. Andelen unga har ökat med en procentenhet jämfört med 2011. Den största könsskillnaden finns även inom gruppen 20 till 24 år där 63 procent var kvinnor jämfört med 58 procent 2011.

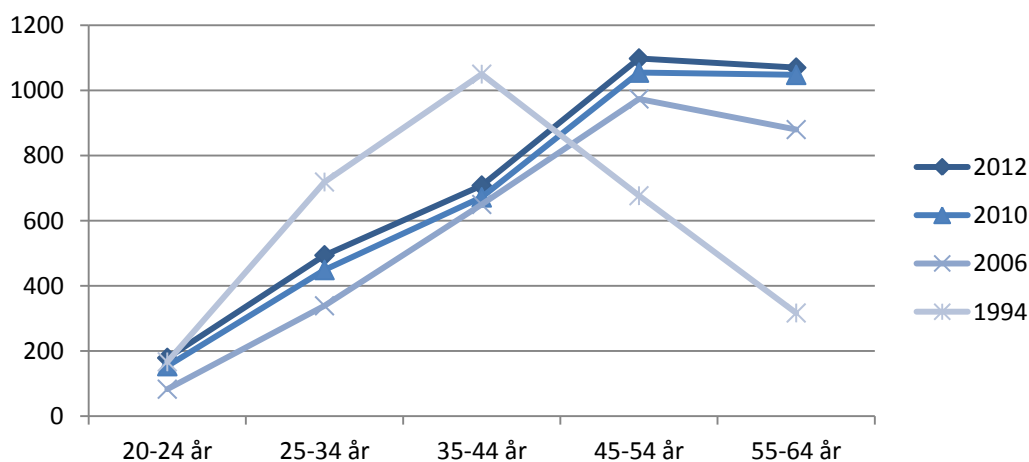


Antal personer med insats inom socialpsykiatrin i Stockholms stad under 2012 utifrån kön och åldersgrupper



Vid inventeringen 1994 var åldersfördelningen den motsatta, två tredjedelar var mellan 18 och 44 år gamla och en tredjedel var mellan 45 och 64 år gamla.

Antal personer, per åldersgrupp, aktuella inom socialpsykiatrin i Stockholms stad under 2012, 2010, 2006 och 1994



Antalet personer som är har insats/insatser inom socialpsykiatrin ökar årligen. Då invånarantalet i staden även ökar har andelen personer av befolkningen mellan 20 och 65 år som är aktuella inom socialpsykiatrin varit konstant sedan 1994.

SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF) visar en försämring i yngres och medelålders psykiska välbefinnande. Unga kvinnor står för en stor del av ökningen och nästan var tredje ung kvinna har uppgett att hon har besvär idag mot var tionde för tjugo år sedan (ULF). Statistiken visar också att fler unga behandlas inom psykiatrisk slutenvård för till exempel depressioner, ångestillstånd och självmordsförsök. Andelen av målgruppen mellan 20 till 24 år som har haft insatser inom stadens socialpsykiatri har trots att allt fler unga uppges må dåligt varit konstant 4 procent sedan 2006. 2012 visade för första gången sedan mätningarna inleddes en ökning till 5 procent av målgruppen. En förändring av könsfördelning-

en inom målgruppen 20-24 år har dock gått att följa under de senaste åren. Vid de första mätningarna 1994 och 2006 bestod åldersgruppen 20 till 24 år av hälften män hälften kvinnor, under 2009 kunde en liten ökning av kvinnor noteras, under 2010 och 2011 bestod ålderskategorin nästan till två tredjedelar av kvinnor och under 2012 är det strax över två tredjedelar som är kvinnor.

Under 2012 har statistik från 1968 utredningar enligt DUR registrerats i paraplyet. DUR står för Dokumentation, Utvärdering, Resultat och är ett material som används vid utredning och uppföljning av insatser inom socialpsykiatri. Antalet registreringar av DUR-statistik motsvarar 55 procent av antalet aktuella ärenden under 2012 vilket är en minskning med fyra procentenheter jämfört med 2011. Skärholmen och Kungsholmen har registrerat statistik för störst andel av sina ärenden, 91 respektive 90 procent. Farsta hade endast registrerat statistik från DUR i 27 procent av sina ärenden.

*Andel (procent) av målgruppen som i DUR uppgett att de är ensamstående samt andel av målgruppen som uppgett att de är eller fungerar som förälder åt barn under 18 år*

År	Andel av målgruppen som är ensamstående	Andel av målgruppen som är förälder eller fungerar som förälder åt barn under 18 år
2012	73	17
2011	74	17
2010	61	16
2009	77	18
2006*	90	6

Av de som utretts enligt DUR under 2012 uppgav 73 procent att de var ensamstående. Observera att kartläggningen 2006\* gällde hela målgruppen, dvs. inte bara de som man registrerat med hjälp av DUR. Störst andel ensamstående under 2012 fanns i Skarpnäck (87 procent) och på Kungsholmen (83 procent). Lägst andel ensamstående fanns i Hägersten-Liljeholmen (45 procent) och på Östermalm (46 procent).

2012 uppgav 17 procent av målgruppen som man utrett enligt DUR att de hade barn under 18 år. Störst andel med barn under 18 år, 36 procent, fanns i Spånga-Tensta följt av Skärholmen med 30 procent. Minst andel med barn under 18 år fanns på Östermalm med 2 procent och Hägersten-Liljeholmen med 8 procent.

Personer med psykisk funktionsnedsättning har oftare sämre ekonomi än övriga grupper i samhället. Enligt Socialstyrelsens ”Inkomster och utgifter för vissa personer 20-64 år med funktionsnedsättningar” (mars 2010) har en person med någon funktionsnedsättning i snitt 20 procent lägre disponibel inkomst än befolkningen i stort. För personer med psykisk funktionsnedsättning är inkomsten ytterligare 20 procent lägre än genomsnittet för hela gruppen av personer med funktionsnedsättningar.

*Andel (procent) av målgruppen som i DUR uppgett att de har skulder samt andel av målgruppen som uppgett att de har skulder som gått till kronofogden*

År	Andel av målgruppen som har skuld/skulder	Andel av målgruppen som har skuld/skulder hos kronofogden
2012	39	11
2011	41	11

Störst andel av målgruppen som hade skulder fanns i Spånga-Tensta och Skärholmen där 49 respektive 48 procent av målgruppen uppgivit att de har skulder. Minst andel med skulder fanns på Östermalm där 19 procent av målgruppen svarat att de har skulder.

Störst andel av målgruppen vars skulder har gått till kronofogden fanns i Farsta där 17 procent uppgivit detta. Minst andel av målgruppen med skulder som gått till kronofogden fanns på Östermalm med 3 procent.

### **Antal ärenden per handläggare**

Under 2012 hade handläggarna inom socialpsykiatri i snitt 47 ärenden per heltidstjänst. Mätningarna, som sker genom frågor till enhetschefer, började 2009 och snittet i staden har minskat något varje år sedan dess. Antalet ärenden per handläggare skiljer sig mycket åt mellan stadsdelsförvaltningarna, lägst antal ärenden per handläggare hade man på Södermalms stadsdelsförvaltning där snittet var 27 ärenden, högst antal ärenden per handläggare hade man i Farsta stadsdelsförvaltning där snittet var 65. Införandet av DUR, valfrihet, resursmätning och uppföljning av mål och delmål medför, förutom en ökad kvalitet, även att kraven på handläggarna ökar.

### **Samverkan**

Under 2012 antogs en länsövergripande överenskommelse om samverkan kring vuxna med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning av Stockholm stad och Stockholms läns landsting. Syftet med överenskommelsen är att personer med psykisk funktionsnedsättning ska ges möjlighet till återhämtning och delaktighet i samhällslivet på samma villkor som andra. Målet är att den enskilde ska få vård och insatser som är samordnade mellan kommunens och landstingets verksamheter. I överenskommelsen redogörs för kommuns ansvar, landstingets ansvar samt frågor/områden där båda huvudmännen har ett gemensamt ansvar. Även rutiner för samverkan kring samordnad individuell plan (SIP) tas upp i överenskommelsen. Samtliga handläggare utbildades i överenskommelsens innehåll samt i den framtagna mallen för SIP under hösten 2012. Stadsdelsförvaltningarna uppgav i samband med utbildningen att de under oktober 2012 hade 1850 aktuella ärenden där man samverkade med landstinget. För 501 av dessa fanns det framtagna samordnade individuella planer.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Socialdepartementets samordningsfunktion PRIO (Plan för riktade insatser inom området psykisk ohälsa) har ingått en överenskommelse där statsbidrag delas ut till kommuner och landsting som uppfyller vissa grundkrav och prestationer. Överenskommelsen målgrupp är barn och unga med psykisk ohälsa samt personer med omfattande eller komplicerad

psykiatrisk problematik. Stockholm stad och Stockholms läns landsting uppfyllde kraven för 2012 och fick därmed ta del av statsbidraget. Medlen kommer bland annat att användas till att säkerställa en fungerande samverkan mellan kommun och landsting.

## **Valfrihet**

Valfrihet för insatserna bostad med särskild service, stödboende, boendestöd och sysselsättning trädde ikraft 1 januari 2010 med kommunala verksamheter. 1 oktober 2011 tecknades de första avtalen med privata utförare enligt lagen om valfrihet. Fyra upphandlingar gjordes under 2012 och vid årets slut var sex utförare av sysselsättning och fem utförare av boendestöd upphandlade enligt lagen om valfrihet. Ingen utförare har ansökt om att få vara med som utförare av boenden.

## **Uppföljning**

I samband med införandet av valfrihet togs ett uppföljningssystem fram av stadsledningskontoret i samarbete med socialförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna. Uppföljningssystemet syftar till att följa huruvida:

- målen för den enskilde uppnås
- den enskilde får stöd med de aktiviteterna som finns i beställningen
- stödet den enskilde får leder till att han/hon ökat sin funktionsförmåga alternativt bevarat sin funktionsnivå

Uppföljningssystemet har också som mål att i en förlängning över tid, bland annat hjälpa till att tydliggöra:

- varför mål och delmål uppnås alternativt inte uppnås i syfte att identifiera vilka arbetsätt som fungerar och vilka som inte gör det
- vilka utförare som lyckas bättre än andra – det vill säga använder funktionella arbetsätt/metoder
- vilket stöd som behövs för olika funktionsnedsättningar

Under 2011 och 2012 har handläggarna vid varje uppföljning av en insats registrerat statistik som årligen sammanställts av upphandlad konsult. År 2011 testades systemet och mål samt delmål följdes upp för 473 personer. Av dessa ansåg 51 procent att deras livssituation hade förbättrats under 2011. Under 2012 följdes 1081 personer med insats inom boende, boendestöd eller sysselsättning upp enligt systemet och 75 procent ansåg att deras livssituation hade förbättrats. 94 procent ansåg även att deras individuella mål med insatsen hade uppnåtts jämfört med 76 procent 2011.

Inom sju livsområden (boende, ADL, meningsfull vardag, andra nära kontakter, rättsliga förhållanden och kontakter för fysisk och psykisk hälsa) uppnås över 80 procent av den enskildes mål. Minst andel mål uppnåddes inom stöd för kontakter med den egna familjen samt missbruk. En anledning till att så pass många uppnår sina mål kan vara att de gör det med hjälp av det stöd som de får dvs. målet fortsätter att vara uppnått så länge stöd ges.

De vanligaste aktiviteter som den enskilde får stöd inom när det gäller boenden är städning, social förmåga, tvätta och övriga kontakter. För boendestöd är de vanligaste aktiviteterna städning, övriga kontakter, social förmåga och psykisk hälsa.

När det gäller sysselsättning ges stöd i samma omfattning för samtliga aktiviteter dvs. närvaro, aktivt deltagande, kognitiv förmåga och social förmåga.

Till varje aktivitet som den enskilde får stöd inom kopplas ett av följande sex delmål:

- Med aktivt motivationsarbete tas sökt stöd emot, bevara funktionen
- Aktiviteten utförs med stöd
- Aktiviteten utförs med stöd, bevara funktionen
- Aktiviteten utförs mer självständigt med visst stöd
- Aktiviteten utförs mer självständigt med visst stöd, bevara funktionen
- Aktiviteten utförs utan stöd

Andel enskilda som uppnådde en högre funktionsnivå (bevara funktionen ej medräknad) var 23 procent under 2012. I de fall där delmålet inte var uppnått var den främsta orsaken att det delvis är det, dvs. insats och arbetsmetod verkar vara rätt men man behöver längre tid på sig för att nå delmålet.

## **Brukarundersökning**

Brukarundersökningar avseende insatserna boendestöd, gruppboende och sysselsättning har genomförts centralt för staden under 2011 och 2012.

Brukarenkäten för 2012 innehöll 12 till 14 frågor (beroende på insats) i form av påståenden, exempelvis ”Jag blir bemött med respekt av personalen”, ”Jag litar på personalen” och ”Jag vet vart jag ska vända mig om jag undrar något eller vill klaga på mitt boendestöd”. Brukarna svarade på enkäten genom att instämna i eller ta avstånd från de olika påståendena.

*Andel svarande och antal utskickade brukarenkäter per insats 2012*

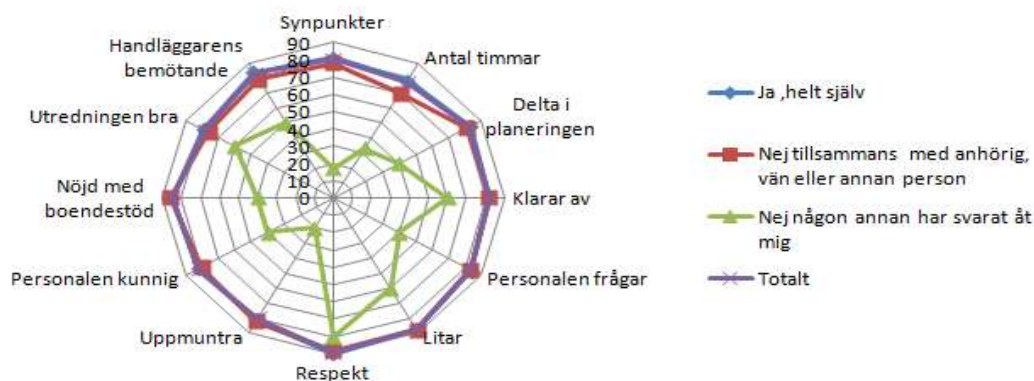
Insats	Andel svarande	Antal utskick
Boendestöd	52	1604
Gruppboende	42	345
Sysselsättning	52	1034

*Källa: Brukarundersökning 2012*

### *Boendestöd*

Svarsfrekvensen minskade från 55 procent 2011 till 52 procent 2012 för insatsen boendestöd. Av de svarande var 94 procent över 30 år. 53 procent var kvinnor och 47 procent var män. Helhetsomdömet avseende det boendestöd man får visade att 85 procent var nöjda vilket är samma siffra som 2011. 86 procent hade svarat på enkäten själv, 13 procent hade gjort det tillsammans med anhörig, vän eller annan person och 1 procent av de svarande var någon annan än brukaren.

### Andel svarande som instämmer i respektive påstående



Källa: Brukarundersökning 2012

I de fall där någon annan än brukaren har svarat på frågorna i enkäten är man mindre benägen att instämma i påståendena. Högst resultat totalt har frågorna om man blir bemött med respekt av personalen samt om man litar på personalen där 89 respektive 88 procent instämmer. Minst nöjd var man med antal timmar som man beviljats boendestöd, 77 procent instämde i att de var nöjda med det antal timmar som de beviljats.

### Gruppboendestad

Svarsfrekvensen avseende insatsen gruppboendestad var 42 procent 2012 vilket är en ökning med fem procentenheter jämfört med 2011. 90 procent av de svarande var över 30 år. 53 procent av de svarande var kvinnor och 47 procent var män. 46 procent hade besvarat enkäten själva, 41 procent hade gjort det tillsammans med anhörig, vän eller annan person och för 13 procent var det någon annan som hade fyllt i enkäten. När det gäller helhetsomdömet för boendet så uppger 80 procent att de är nöjda vilket är en ökning med 4 procentenheter jämfört med 2011. Endast 52 procent uppger att de helt eller delvis har haft möjlighet att välja boende.

### Sysselsättning

Svarsfrekvensen avseende sysselsättning var 52 procent vilket är en minskning med 8 procentenheter jämfört med 2011. 93 procent av de som svarade på enkäten var över 30 år. 64 procent av de svarande var kvinnor och 36 procent var män. 90 procent har svarat själva på enkäten, 9 procent tillsammans med anhörig, vän eller annan person och för 1 procent har någon annan svarat. 90 procent har uppgett att de är nöjda med sin sysselsättningsverksamhet. Det är en ökning med fem procentenheter jämfört med 2011. Högst resultat fick frågan "Jag blir väl bemött av personalen" där 95 procent av de som svarat på enkäten instämde i påståendet. Lägst resultat fick frågan "Personalen frågar på vilket sätt jag vill ha stöd" där 71 procent instämde i påståendet.

## Sysselsättning

I kartläggningen 2006 upptäcktes att mindre än hälften av de personer som haft kontakt med socialpsykiatrin hade någon form av sysselsättning. Sysselsättning för personer med psykisk funktionsnedsättning var och är ett prioriterat område i budgeten för Stockholms stad.

Samtliga stadsdelsförvaltningar ingår sedan maj 2009 i EU-finansierade projektet ALFA (alternativ förmedling av sysselsättning, studier, praktik och arbete för personer med psykisk funktionsnedsättning). En förmedling öppnade i september 2009 dit målgruppen kan vända sig för att få stöd kring sysselsättning, praktik, studier och arbete. Förutom stadens socialpsykiatriska enheter ingår Jobbtorg, utbildningsförvaltningen, landstinget, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Huddinge kommun i projektet. Löpande utvärdering sker av ALFA. Senaste utvärderingen gjordes december 2012 och visade att 604 personer har varit registrerade som kunder hos ALFA hittills. 68 procent av kunderna saknade helt någon form av sysselsättning när de tog kontakt med ALFA.

### Resultat vid avslut från ALFA

Resultat vid avslut från ALFA	Kvinnor	Män	Totalt
Annat	11	12	23
Anställning med subvention	1	1	2
Anställning utan subvention	1	0	1
Information	127	112	239
Insats hos AF	0	3	3
Insats hos FK	4	2	6
Insats hos IPS-projektet	5	1	6
Kontakt hos AF	3	9	12
Kontakt hos FK	1	1	2
Kontakt hos Jobbtorg	1	1	2
Kö till IPS-projektet	1	2	3
Okänt	27	23	50
Praktik	10	3	13
Studier	16	8	24
Sysselsättning bistånd - annan stadsdel	77	80	157
Sysselsättning bistånd - egen stadsdel	26	10	36
Sysselsättning ej bistånd - annan stadsdel	11	4	15
Sysselsättning ej bistånd - egen stadsdel	6	4	10
<b>Totalt</b>	<b>328</b>	<b>276</b>	<b>604</b>

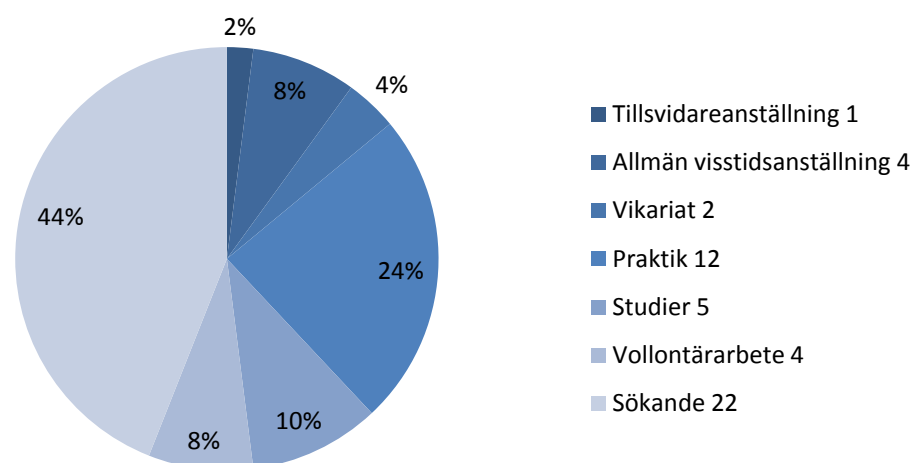
Källa: ALFA årsredovisning

Det vanligaste resultatet efter kontakt med ALFA var att den enskilde har fått information. Förutom att stödja den enskilde med att hitta rätt kontakter underlättar även ALFA för personal inom kommunen, landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen genom att sprida information och kunskap om varandras uppdrag och åtaganden.

Utvärderingar av ALFA har visat att det trots stöd med information och kontakter är svårt för målgruppen att gå vidare till studier eller få tillträde till arbetsmarkna-

den. I maj 2012 startade Stockholm stad ett projekt som testar en form av supported employment kallad individual placement and support (IPS) för att stötta personer med psykisk funktionsnedsättning att få och behålla ett arbete. Under hösten 2012 hann 50 personer påbörja sin väg mot arbete med stöd av IPS-projektets vägledare. Av deltagarna var 58 procent kvinnor och 42 procent män. 24 procent var mellan 18 och 29 år, 76 procent var mellan 30 och 60 år.

#### Resultat för IPS-projektets 50 första deltagare



Källa: IPS redovisning till Socialstyrelsen

Majoriteten av de 50 deltagarna har på kort tid påbörjat någon form av arbete eller studier.

Trots satsningen på sysselsättning och ALFA har andelen med biståndsbedömd sysselsättning inom socialpsykiatri varit i stort sett den samma fram till 2012.

Andel av totalt antal aktuella inom socialpsykiatri som beviljats biståndsbedömd sysselsättning per år

	2012	2011	2010	2009	2006
Andel med biståndsbedömd sysselsättning	35	37	37	36	38

En del av förklaringen till nedgången under 2012 skulle kunna vara att IPS-projektet har startat. Personer som tidigare beviljats sysselsättning har, om de så önskat, istället fått stöd till praktik eller arbete.

Högst andel beviljad sysselsättning inom målgruppen under 2012 hade Bromma och Norrmalm. Lägst andel beviljad sysselsättning hade Skärholmen, Enheten för hemlösa och Hägersten-Liljeholmen. Den låga andelen inom Skärholmen och Hägersten-Liljeholmen kan dock till en del förklaras av att de i stor utsträckning erbjuder icke biståndsbedömd sysselsättning på exempelvis träfflokaler.



*Antal och andel av målgruppen med biståndsbedömd sysselsättning under 2012*

Stadsdelsnämnd	Antal med sysselsättning	Totalt antal aktuella	Andel av målgruppen som är beviljad sysselsättning
Bromma	124	259	48
Enskede-Årsta-Vantör	150	433	35
Farsta	105	330	32
Hägersten-Liljeholmen	77	331	23
Hässelby-Vällingby	151	391	39
Kungsholmen	78	181	43
Norrmalm	105	208	50
Rinkeby-Kista	85	284	30
Skarpnäck	75	247	30
Skärholmen	27	175	15
Spånga-Tensta	65	141	46
Södermalm	125	318	39
Älvsjö	34	80	43
Östermalm	74	194	38
Enheten för hemlösa	15	102	15
<b>Totalt</b>	<b>1290</b>	<b>3674</b>	<b>35 %</b>

Vid tre tillfällen under 2012 har statistik över antalet beviljade pass/vecka i sysselsättning inom valfriheten tagits fram (1 pass = 3 timmar). Antalet pass per vecka var 2,7 i februari och maj men sjönk till 2,6 pass i snitt per vecka i september. Personer som beviljats sysselsättning inom socialpsykiatrins valfrihet hade således rätt att delta i sysselsättning mellan 6 och 9 timmar per vecka. Undersökningen visar inte om personerna därutöver har beviljats t.ex. studiecirkel som inte ingår i valfriheten eller om de övrig tid besöker öppna verksamheter så som träfflokaler.

*Antal beviljade pass per vecka i snitt under september månad 2012 och 2011*

Stadsdelsnämnd	Antal personer med biståndsbedömd sysselsättning inom valfriheten september 2012	Antal beviljade pass/vecka i snitt september 2012	Antal beviljade pass/vecka i snitt september 2011
Bromma	61	2,3	2,2
Enskede-Årsta-Vantör	112	3	3,1
Farsta	62	2,4	2,7
Hägersten-Liljeholmen	61	2,8	3,1
Hässelby-Vällingby	120	2,4	2,2
Kungsholmen	22	2,1	2,5
Norrmalm	54	1,7	1,9
Rinkeby-Kista	58	3,1	3,1
Skarpnäck	40	2,5	2,7
Skärholmen	13	3,5	3,3
Spånga-Tensta	43	2,6	2,5
Södermalm	81	2,2	2,7
Älvsjö	18	3,5	3,4
Östermalm	64	2,9	3,4
Enheten för hemlösa	7	3,1	2,1
<b>Totalt</b>	<b>816</b>	<b>2,6</b>	<b>2,7</b>

Geografiskt kan man se en skillnad i antalet beviljade pass då innerstaden (förutom Östermalms stadsdelsförvaltning) hade färre antal beviljade pass i snitt per vecka än övriga staden.

En del av de stadsdelsförvaltningar som beviljade färre antal pass per vecka hade större andel av målgruppen i biståndsbedömd sysselsättning än de stadsdelsförvaltningar som beviljade fler antal pass per vecka. Exempelvis beviljade Norrmalm under september 2012 1,7 pass i snitt i veckan och hade 50 procent av målgruppen i biståndsbedömd sysselsättning. Det kan jämföras med Skärholmen som beviljade 3,5 pass i snitt per vecka och hade 15 procent av målgruppen i biståndsbedömd sysselsättning.

I samband med införandet av valfrihet inom socialpsykiatrin togs ett ersättnings-system fram. Ersättningssystemet består av tre olika nivåer där utföraren får betalt utifrån hur mycket resurser de avsätter i det aktuella ärendet. Provmätningarna som gjordes innan systemet infördes visade att 42 procent av de som hade biståndsbedömd sysselsättning befann sig i ersättningsnivå 1, 57 procent i nivå 2 och 1 procent i nivå 3.

*September 2012 biståndsbedömd sysselsättning inom valfriheten  
Andel personer i respektive ersättningsnivå*

Stadsdelsnämnd	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Bromma	77	13	10
Enskede-Årsta-Vantör	35	55	10
Farsta	52	42	6
Hägersten-Liljeholmen	52	43	3
Hässelby-Vällingby	78	20	2
Kungsholmen	55	45	0
Norrmalm	81	13	6
Rinkeby-Kista	60	31	9
Skarpnäck	45	55	0
Skärholmen	69	31	0
Spånga-Tensta	21	63	16
Södermalm	84	14	2
Älvsjö	72	22	6
Östermalm	55	44	1
Enheten för hemlösa	50	50	0
<b>Snitt</b>	<b>59</b>	<b>36</b>	<b>5</b>

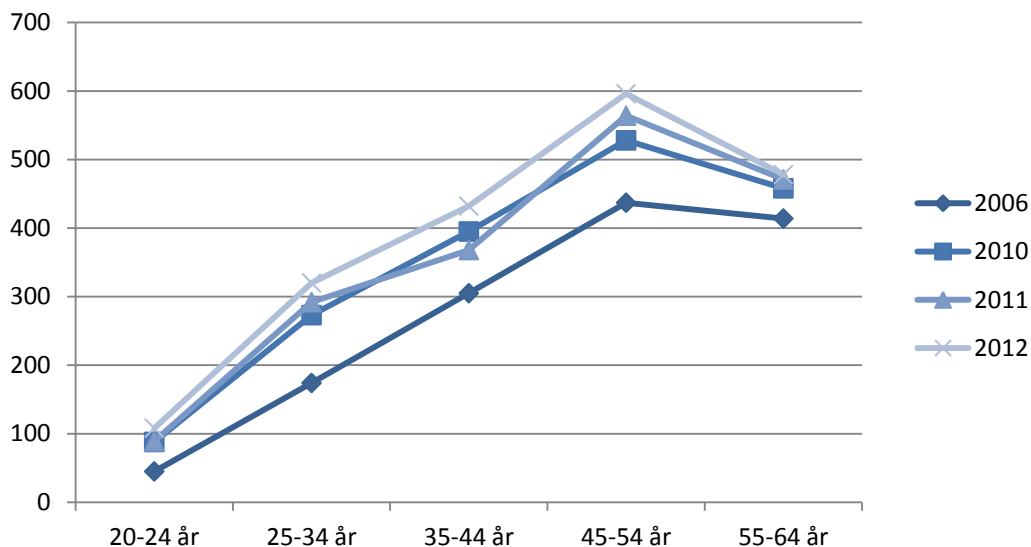
Södermalm, Norrmalm, och Hässelby-Vällingby har resursmätt en klar majoritet av sina ärenden till nivå 1. Spånga-Tensta, Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäck har majoriteten av ärendena i nivå 2. Snittet för staden i de olika nivåerna uppvisar en stor skillnad jämfört med provmätningarna som låg till grund för ersättningssystemet.

Nyckeltalet för kostnad per person avseende sysselsättning/arbetsträning var under året 48 782 kr jämfört med 44 915 kr 2011, 40 424 kr 2010 och 41 620 kr 2009.

## Boendestöd och boenden

Under 2012 var det 1976 personer som hade boendestöd. Antalet som har boendestöd har ökat med 41 procent sedan 2006.

*Antal personer med boendestöd per ålderskategori och år*



Av personerna som hade boendestöd under 2012 var 58 procent kvinnor och 42 procent män. I ålderskategorin 20 till 24 år var det 65 procent kvinnor.

I samband med provmätningar för att fastställa ersättningssystemet för boendestöd inom valfriheten konstaterades att 42 procent av målgruppen ansågs tillhöra nivå 1, 55 procent nivå 2 och 3 procent nivå 3.

*September 2012 boendestöd inom valfriheten andel personer i respektive ersättningsnivå*

Stadsdelsnämnd	September Andel personer i nivå 1	September Andel personer i nivå 2	September Andel personer i nivå 3
Bromma	54	43	3
Enskede-Årsta-Vantör	39	58	3
Farsta	49	44	7
Hägersten-Liljeholmen	34	61	5
Hässelby-Vällingby	48	46	6
Norrmalm	47	53	0
Rinkeby-Kista	37	58	5
Skärholmen	54	46	0
Spånga-Tensta	39	55	6
Södermalm	58	42	0
Älvsjö	39	59	2
Östermalm	48	51	1
Enheten för hemlösa	0	36	64
<b>Snitt andel i respektive nivå</b>	<b>42</b>	<b>50</b>	<b>8</b>

Andelen personer i varje nivå stämmer väl överens med provmätningarna som gjordes förutom att något fler befinner sig i nivå 3. Skarpnäcks och Kungsholmens

stadsdelsnämnder saknas i sammanställningen ovan eftersom de i september 2012 hade få ärenden registrerade för boendestöd valfrihet. Det beror på att de under den här perioden hade avtal med intraprenad (Kungsholmen) och entreprenad (Skarpnäck) vilket gjorde att deras ärenden registrerades på annat sätt i paraplysystemet.

Till varje ersättningsnivå finns ett antal timmar kopplade, 1-7 timmar i nivå 1, 8-18 timmar i nivå 2 samt 19 timmar och däröver i nivå 3. Under september 2012 hade 1298 personer boendestöd registrerat enligt valfrihet i paraplysystemet. I snitt beviljades de 9 timmar boendestöd i månaden.

*September 2012, antal personer i respektive ersättningsnivå samt antal timmar i snitt som beviljades inom varje nivå.*

Stadsdelsnämnd	Antal personer i nivå 1	Timmar i snitt i nivå 1	Antal personer i nivå 2	Antal timmar i snitt i nivå 2	Antal personer i nivå 3	Antal timmar i snitt i nivå 3
Bromma	64	4,4	51	10,5	4	24,5
Enskede-Årsta-Vantör	75	5,5	111	11,9	5	31
Farsta	70	6	63	13,4	10	30,3
Hägersten-Liljeholmen	50	6,1	91	11,7	8	27,6
Hässelby-Vällingby	75	4,5	72	10,2	9	19,4
Norrmalm	43	5,1	49	11,3	0	0
Rinkeby-Kista	46	5,4	72	11,6	5	27,2
Skärholmen	41	4,5	35	10,8	0	0
Spånga-Tensta	12	3,2	17	10,7	2	25,5
Södermalm	46	4,2	34	11,9	0	0
Älvsjö	16	4,6	24	11,4	1	28
Östermalm	37	5,4	39	11,9	1	21
Enheten för hemlösa	0	0	4	12,5	7	30,3
<b>Totalt</b>	<b>575</b>	<b>5,1</b>	<b>662</b>	<b>11,6</b>	<b>52</b>	<b>26,7</b>

Av de 579 personer som var aktuella i nivå 1 hade 232 beviljats 6 eller 7 timmar boendestöd under september 2012. Andelen som beviljats 6 eller 7 timmar boendestöd per månad skiljde sig mycket åt mellan stadsdelsförvaltningarna. 73 procent av Farstas brukare i nivå 1 hade under september beviljats 6 eller 7 timmar boendestöd. Motsvarande siffra för Spånga-Tensta var 8 procent.

*Antal personer i olika boendeformer 2012, 2011, 2010 och 2006*

Boendeformer	2012	2011	2010	2006
HVB	371	374	370	366
Stödboende	359	357	346	223
Bostad med särskild service SoL	189	204	196	249
Bostad med särskild service LSS	9	11	10	25
Försöks/träningslägenheter	317*	277*	235*	175

Under 2012 bodde 371 personer på HVB (hem för vård och boende) av dessa var 64 procent män. Mer än en tredjedel (38 procent) av de boende på HVB var mellan 55 och 64 år gamla. Andelen mellan 20 och 24 år var tre procent vilket är en ökning med en procentenhet jämfört med 2011. Stockholm stad hade under 2012

ramavtal med 35 hem för vård och boende. Snittpris per dygn på ett hem inom upphandlingen var 1839 kronor.

Under 2012 hade 359 personer insatsen stödboende. 66 procent av de som bodde på stödboende var män. 32 procent var mellan 55 och 64 år, nio procent var mellan 20 och 24 år. 180 av 359 personer bodde på ett stödboende som ingick i valfriheten. Efterfrågan är större än utbudet vilket innebär att stadsdelsförvaltningarna måste köpa platser utanför valfriheten för att tillgodose behoven. 38 procent av de som bodde enligt valfriheten fick stöd enligt nivå 1 i ersättningssystemet. Det innebär att de har ett förhållandevis litet behov av stödinsatser och eventuellt skulle klara eget boende med boendestöd.

198 personer bodde i bostad med särskild service (SoL och LSS sammanlagt) under 2012. Det är en minskning med 17 personer jämfört med 2011. 54 procent av de som bodde i bostad med särskild service var män och 46 procent var kvinnor.

317 personer hade försöks- eller träningslägenhet (\*för tre förvaltningar saknas uppgifter om försöks- och träningslägenheter då man rapporterar dem på olika sätt i systemet). Genomgående för boendena är att fler män än kvinnor beviljas boendeinsatser. Fler kvinnor än män har insatserna boendestöd och sysselsättning medans männen är i klar majoritet inom samtliga boendeformer.

För att jämföra olika kostnader över tid används olika nyckeltal<sup>4</sup>.

*Nyckeltal kostnad per dygn avseende bostad med särskild service och HVB*

Insats	2012	2011	2010	2009	2006
Bostad med särskild service	1622	1589	1205	1669	1238
HVB	1265	1251	1242	1301	1025

Nyckeltalet för ”annat boende” (stödboende och försöks-/träningslägenheter) redovisas endast med kostnad per person. Nyckeltalet för 2012 var 80 421 kr jämfört med 87 854 kr 2011, 2010 då det var 91 728 kr och 2009 då nyckeltalet var 129 886 kr.

## **Förmedling av boenden**

På jämför service finns det 200 lägenheter fördelat på 15 stödboenden och 194 lägenheter fördelat på 11 boenden med särskild service. I slutet på 2012 stod 50 personer i kö till stödboende och 66 till bostad med särskild service. 41 lägenheter har förmedlats under 2011 och 2012.

---

<sup>4</sup> Nyckeltalen för bostad med särskild service och HVB räknas fram genom att nettokostnaden divideras med antal personer, antal dygn och antal invånare 20-65 år samt genom att antal personer divideras med antal invånare 20-65 år.

## **Funktionsnedsättning**

Stockholms stad ger stöd och service till barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning i form av insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL). Staden har även ett basansvar för personlig assistans till personer som beviljats statlig assistansersättning enligt 51 kap socialförsäkringsbalken (SFB), tidigare LASS, av Försäkringskassan.

Kommunens individuella stödinsatser enligt LSS och SoL till människor med funktionsnedsättning utgör ett av flera verktyg för att uppnå de funktionshinderspolitiska målen om en samhällsgemenskap med mångfald som grund och att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet samt jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män. För att nå målen ska arbetet särskilt inriktas på att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället, att förebygga diskriminering och ge barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning förutsättningar för självständighet och självbestämmande.

LSS är en utpräglad rättighetslag som har tillkommit som ett komplement till socialtjänstlagen och annan lagstiftning. Lagen gäller för personer som omfattas av lagens personkrets. För att en person ska kunna beviljas stöd och service enligt LSS måste det behov som hans eller hennes ansökan avser kunna tillgodoses genom någon av insatserna i lagen. Andra behov av insatser måste prövas enligt SoL, även om personen omfattas av LSS. Boendestöd och hemtjänst är exempel på insatser som inte ingår i LSS, men som kan beviljas enligt SoL.

Det övergripande syftet med insatser enligt LSS är att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet med målet att människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra. Genom insatser enligt LSS ska den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Enligt socialtjänstlagen ska socialtjänsten verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Socialtjänsten ska även medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter den enskildes behov av särskilt stöd. Socialtjänstlagen är en ramlag. Genom bistånd enligt lagen ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

### **Målgruppen**

Den 1 oktober 2012 hade 9 395 personer inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning en eller flera insatser enligt SoL och/eller LSS. Personerna omfattar barn, unga och vuxna i åldrarna 0 – 64 år samt, avseende LSS, personer 65 år och äldre, och utgör 1,07 procent av befolkningen i Stockholms stad 2012.

## Verksamhetsområdet i siffror

Följande tabell anger antalet unika personer med aktuella ärenden enligt SoL, LSS respektive SFB/LASS den 1 oktober 2012. Tabellen är även indelad efter åldersgrupper och kön.

*Antal personer med beslut enligt SoL, LSS respektive SFB/LASS\* den 1 oktober 2012*

Åldersgrupp	SoL		LSS		SFB/LASS		Totalt
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	
0-12 år	16	34	152	332	54	81	669
13-21 år	54	52	345	635	60	101	1 247
22-64 år	2 687	2 418	1 053	1 418	280	362	8 218
65-	103	94	111	109	97	54	568
Totalt	2 860	2 598	1 661	2 494	491	598	10 702

\*Beslut enligt SFB (assistansersättning enligt 51 kap socialförsäkringsbalken, tidigare LASS) fattas av Försäkringskassan, inte av kommunen. Kommunen är dock kostnadsansvarig för de 20 första timmarna per vecka av varje enskilt beslut från Försäkringskassan registreras.

Den 1 oktober 2012 hade 5 458 personer insatser enligt SoL, 4 155 personer insatser enligt LSS och 1 089 personer insatser enligt SFB/LASS (assistansersättning från Försäkringskassan).

Personer kan ha insatser både enligt SoL och LSS, vilket innebär att vissa personer kan förekomma i redovisningen av både SoL och LSS-insatser.

En uppdelning av antal personer med insatser enligt aktuella lagrum ger följande resultat:

*Andel (procent) kvinnor respektive män med insatser enligt SoL, LSS och SFB/LSS den 1 okt 2012*

Lagrum	Totalt	Kvinnor	Män
SoL	5 458	52	48
LSS	4 155	40	60
SFB/LASS	1 089	45	55

Av ovanstående tabell framgår att andelen kvinnor som har insatser enligt SoL är något större än andelen män. När det gäller LSS-insatser inklusive personlig assistans som ges med stöd av SFB/LASS är skillnaden mellan kvinnor och män påtaglig (40 procent kvinnor och 60 procent män har insatser enligt LSS, 45 procent kvinnor och 55 procent män har assistansersättning).

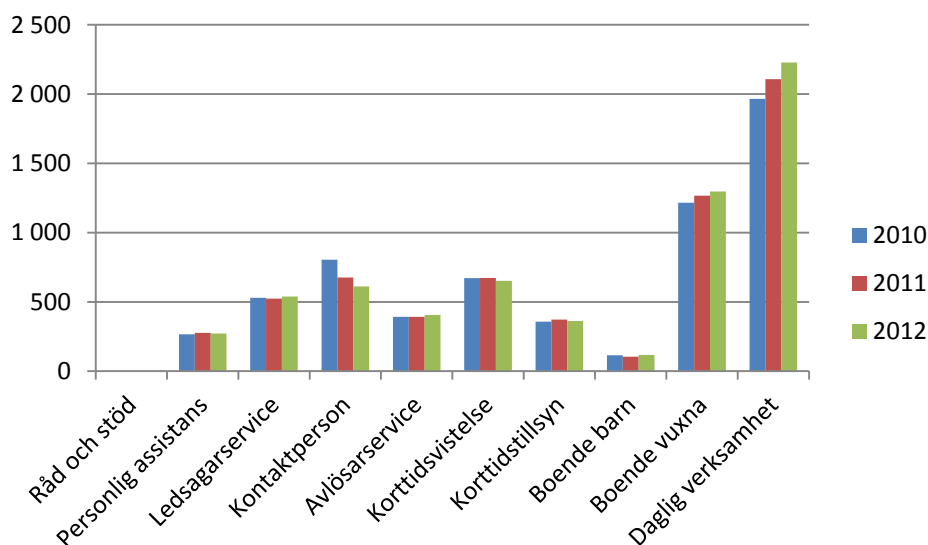
Av Socialstyrelsens uppföljningar av insatser till personer med funktionsnedsättning framgår att könsskillnaderna har ökat något över tid. Detta beror framförallt på den ökning som skett bland unga inom personkrets 1, det vill säga personer med utvecklingsstörning, autism och autismliknande tillstånd. I dessa grupper är andelen pojkar större än andelen flickor. I personkrets 3 har antalet kvinnor minskat över tid samtidigt som antalet män har ökat. När kvinnor och män väl beviljas insatser enligt LSS är insatsens omfattning lika stor för båda könen, räknat i antal dygn eller timmar per månad.

## Insatser enligt LSS

LSS omfattar tio särskilt angivna insatser. Landstinget ansvarar enligt lag för den första, rådgivning och annat personligt stöd, och kommunen för de nio övriga. Insatser enligt LSS förbehålls personer som har stora och varaktiga funktionsnedsättningar som medför omfattande behov av stöd.

Antalet aktuella ärenden som avser unika personer i staden med LSS-beslut uppgick den 1 oktober 2012 till 4 155 personer jämfört med 4001 personer 2011 (Socialstyrelsens officiella LSS-statistik 2012 och 2011). Nedanstående stapeldiagram visar antalet aktuella LSS-insatser den 1 oktober de tre senaste åren.

Stockholms stads insatser enligt LSS per den 1 oktober 2010, 2011 och 2012



Källa: Sveriges officiella statistik, Socialstyrelsen

Samma LSS-insatser illustreras också i ett stapeldiagram med en summering av antalet LSS-insatser den 1 oktober de senaste tre åren. Redovisningen avser endast verkställda insatser:

Stockholms stads insatser enligt LSS per den 1 oktober 2010, 2011 och 2012

År	Råd och stöd	Personlig assistans	Ledsagarservice	Kontaktperson	Avlösarservice	Korttidsvistelse	Korttidsbarn	Boende barn	Boende vuxna	Daglig verksamhet	Totalt
2010	0	266	530	805	392	672	358	115	1 216	1 965	6 319
2011	0	276	524	676	392	673	372	104	1 267	2 107	6 391
2012	0	272	539	612	406	652	362	117	1 296	2 227	6 483

Källa: Sveriges officiella statistik, Socialstyrelsen

Ovanstående diagram och tabell avser verkställda beslut om LSS-insatser i staden den 1 oktober respektive år. Av de 117 verkställda besluten om barnboende 2012



avser 8 familjehem och 109 bostad med särskild service för barn och ungdomar. En person kan ha fler än en LSS-insats.

Antalet LSS-insatser i staden fortsätter att öka vilket följer trenden i övriga landet. Insatserna kontaktperson och korttidsvistelse minskar dock. Kontaktperson enligt LSS minskar för tredje året i rad, en minskning med 24 procent sedan 2010. En trolig förklaring att stadsdelsnämnderna blivit mer restriktiva i sina bedömningar av rätten till insatsen. Däremot har insatsen daglig verksamhet mer än fördubblats de tio senaste åren.

Som framförts i tidigare rapporter antas en stor del av ökningen av antalet LSS-insatser hänga samman med att antalet personer som får diagnoser som ryms i LSS personkrets 1, i första hand Aspergers syndrom, ökar. Förutom att fler barn och ungdomar utreds och diagnostiseras så förekommer det att även vuxna personer som har en psykiatrisk diagnos, får sin diagnos ändrad efter en ny utredning. Socialförvaltningens uppfattning är att målgruppen för LSS successivt håller på att förändras, en bild som bekräftas av olika studier och uppföljningar. Det innebär samtidigt att barn, ungdomar och vuxna som tidigare fick stöd och hjälp från socialtjänstens övriga verksamhetsområden idag kan få sina stödbehov omdefinierade som en del av funktionsnedsättningen, även om svårigheterna är desamma som tidigare. Det har blivit mindre självklart än tidigare vilket ansvarsområde en person "tillhör", vilket ställer krav på ökad samverkan och samordning såväl internt som med andra huvudmän.

Befolkningsökningen i staden har också betydelse för ökningen av LSS-insatser.

#### *LSS-insatser i hela landet*

Stadens LSS-verksamhet kan jämföras med Socialstyrelsens officiella LSS-statistik för samtliga kommuner i landet. Statistiken avser kommunernas rapporterade insatser vid mättillfället den 1 oktober 2012. Enligt denna hade cirka 64 200 personer en eller flera insatser enligt LSS exklusive insatsen råd och stöd den 1 oktober 2012. Det är 900 fler än 2011 och en ökning med cirka 1,5 procent.

Drygt 4 500 personer var beviljade råd och stöd enligt LSS den 1 oktober 2012. Det är en minskning med cirka 3 procent jämfört med år 2011.

Antalet redovisade LSS-insatser uppgick till knappt 112 100. Cirka 89 procent av dessa insatser rörde personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd (personkrets 1).

Daglig verksamhet var den LSS-insats som flest personer hade, nästan 32 000 personer. Nästan 24 400 personer hade insatsen bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna. Cirka 19 600 personer hade insatsen kontaktperson, 9 700 personer korttidsvistelse, 8 700 personer ledsagarservice. Övriga insatser enligt LSS var det färre än 5 000 personer per särskild insats som hade.

Hälften av de cirka 1 200 barn och ungdomar som hade insatsen familjehem eller bostad med särskild service bodde i en annan kommun än den som beslutat om

insatsen. 80 av samtliga som hade boende för barn eller ungdomar enligt LSS bodde i familjehem, övriga i bostad med särskild service.

Knappt 3 900 personer hade personlig assistans enligt LSS.

## KBH

KBH, Kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning, har beviljats sammanlagt 614 personer till en kostnad av 10,8 miljoner kronor under 2012. Det är en minskning med 80 personer och 957 tkr jämfört med 2011. Fördelningen mellan stadsdelsnämnderna visas i följande tabell:

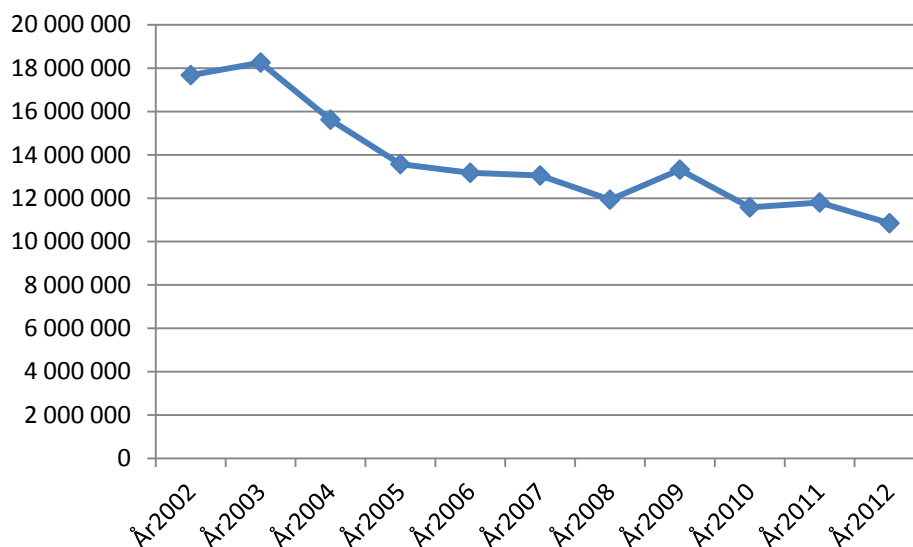
*Antal personer med KBH och kostnader per stadsdelsnämnd*

Stadsdelsnämnd	Antal personer	Kostnad 2012
Bromma	46	624 663
Enskede-Årsta-Vantör	85	1 278 801
Farsta	29	293 910
Hägersten-Liljeholmen	41	665 963
Hässelby-Vällingby	50	864 636
Kungsholmen	63	1 530 273
Norrmalm	35	815 034
Rinkeby-Kista	15	387 067
Skarpnäck	44	405 674
Skärholmen	19	514 759
Spånga-Tensta	21	279 369
Södermalm	85	2 025 612
Älvsjö	38	505 359
Östermalm	43	655 593
<b>Totalt</b>	<b>614</b>	<b>10 846 713</b>

Diagrammet på följande sida visar kostnaderna för KBH 2002-2012. Sett över hela perioden är trenden en minskning både av antalet personer som beviljas KBH och av kostnaden. Det finns flera tänkbara förklaringar till denna utveckling. En är att färre personer kommer över Försäkringskassans fastställda genomsnittliga bostadskostnad för Stockholms län (som ligger till grund för KBH-beräkningen) på grund av att den har höjts avsevärt de senaste åren. Den förhållandevis låga räntenivån för bostadslån kan också ha bidragit till lägre boendekostnader och därmed minskade KBH-utbetalningar.

Handläggarsstödet för KBH har successivt utvecklats. Bland annat infördes ett nytt verksamhetsstöd i Paraplysystemet den 1 februari 2012, vilket antas bidra till ökad säkerhet i såväl bedömningar som i beräkningar. Ett förväntat resultat är annars att antalet personer som får KBH på sikt kommer att öka och därmed också kostnaderna, allteftersom fler flyttar in i nybyggda bostäder inklusive särskilda boendeformer med högre hyresnivåer eller motsvarande bostadskostnader.

*Utbetalning av KBH år 2000 – 2012*



### **Ej verkställda beslut enligt LSS och SoL 2012**

Staden rapporterar varje kvartal antalet gynnande beslut som inte verkställs inom tre månader eller som avbrutits och inte verkställts på nytt inom tre månader till Socialstyrelsen.

År 2012 rapporterades 261 ej verkställda beslut enligt LSS och 42 ej verkställda beslut enligt SoL för personer med funktionsnedsättning. Detta är en tydlig ökning jämfört med förra året då 180 LSS-beslut rapporterades. I många fall är det ett och samma beslut som rapporteras flera kvartal i rad, så länge de inte är verkställda. Vid en jämförelse av kvartal 4 de två senaste åren märks en tydlig ökning, från 45 stycken år 2011 till 70 år 2012. En klar majoritet, 67 procent av de ej verkställda LSS-besluten 2012, avser bostad med särskild service för vuxna. Det vanligast förekommande skälet till att beslut inte kan verkställas är att personen tackar nej. Under de senaste tre åren märks en ökning av andelen ej verkställda beslut där personen tackat nej, från 29 procent år 2010 och 39 procent år 2011 till 43 procent år 2012. Anledningen till att en person tackar nej till en erbjuden bostad kan exempelvis vara att det endast bor äldre i den gruppboende som den enskilde erbjuds plats i, eller att boendet är beläget på bottenplan, vilket kan kännas otryggt.

Antalet ej verkställda SoL-beslut framstår som relativt stabilt jämfört med år 2011. Statistiken för kvartal 1 2011 visar inte hur många av besluten som avsåg verksamhetsområdet funktionsnedsättning respektive individ och familj, varför det inte går att jämföra de totala siffrorna för 2011 och 2012. Om man i stället jämför kvartal 2-4 dessa år finns det 25 ej verkställda SoL-beslut 2011 och 24 beslut år 2012 inom funktionsnedsättning.

*Ej verkställda beslut enligt LSS under 2012*

Insatser enligt LSS	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Kontaktperson	4	5	12	9
Avlösarservice	4	5	3	3
Korttidsvistelse	3	3	4	4
Bostad för barn och ungdom	1	-	-	1
Bostad för vuxna	37	45	48	46
Daglig verksamhet	5	6	6	5
Ledsagarservice	-	-	-	2
<b>Summa</b>	<b>54</b>	<b>64</b>	<b>73</b>	<b>70</b>

*Ej verkställda beslut enligt SoL kvartal 4 2012*

Insats	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Boendestöd	6	2	1	1
Bostad	3	1	3	5
Dagverksamhet/sysselsättning	-	2	-	1
Stödboende	-	-	1	-
Kontaktperson	2	1	-	-
Hemtjänst	2	-	-	-
Avlösning i hemmet	-	-	-	1
Annat bistånd*	4	3	1	2
<b>Summa</b>	<b>17</b>	<b>9</b>	<b>6</b>	<b>10</b>

\* ”Annat bistånd” kan vara t ex försöks- och träningslägenhet

### **Valfrihet, LOV**

Under 2012 har fyra upphandlingar av LSS-verksamheter genomförts enligt LOV, Lagen om valfrihetssystem. I tabellen nedan redovisas en jämförelse med 2010 och 2011 som var de två första åren upphandlingar av enskilda utförare genomfördes i valfrihetssystemet. Antalet enheter är betydligt fler än antalet utförare vilket förklaras av att vissa utförare har blivit godkända för flera verksamheter inom sitt företag.

*Antal enskilda utförare och enheter upphandlade enligt LOV 2010-2012*

Verksamhet	Antal utförare 2010	Antal enheter 2010	Antal utförare 2011	Antal enheter 2011	Antal utförare 2012	Antal enheter 2012
Barnboende	3	9	4	10	5	11
Vuxenboende	0	0	0	0	0	0
Daglig verksamhet	24	61	26	75	28	78
Korttidshem	17	28	19	35	20	37
Ledsagarservice/ Avlösarservice	34	34	47	47	58	58
<b>Totalt:</b>	<b>78</b>	<b>132</b>	<b>96</b>	<b>167</b>	<b>111</b>	<b>184</b>

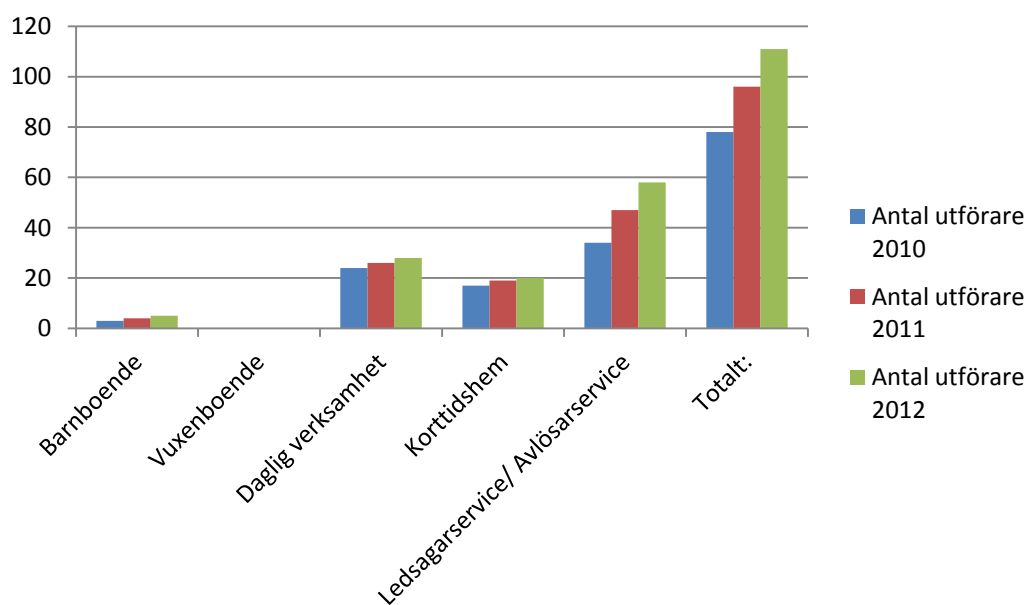
Som framgår av tabellen på föregående sida är det LSS-verksamheterna ledsagarservice och avlösarservice, korttidshem för barn, ungdomar och vuxna samt daglig verksamhet som fortsatt visar de största volymerna i antal godkända utförare.

När det gäller det fortsatt höga och ökande antalet utförare av ledsagarservice och avlösarservice kan det konstateras att ett betydande antal utförare har få eller inga uppdrag alls. Skälet kan bl.a. vara att många hemtjänstföretag och assistansföretag ser det som en extra möjlighet gentemot sina kunder att vara godkända för ledsagarservice och avlösarservice men att den delen av verksamheten inte är den primära för företaget. Därtill kommer förvaltningens bedömning att utbudet är större än efterfrågan.

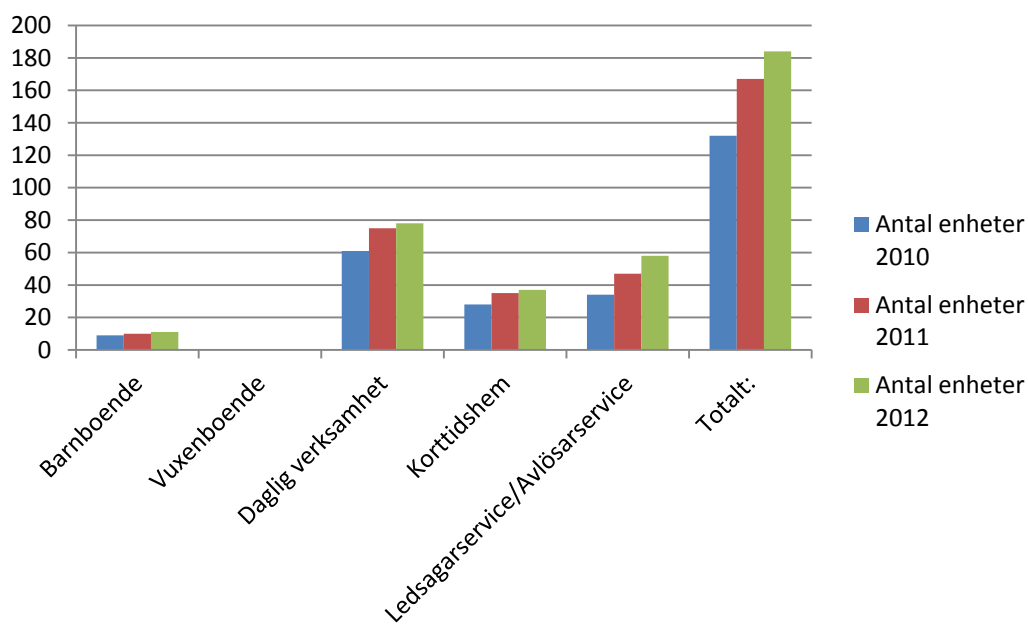
I förfrågningsunderlaget som gäller från och med 2012 har nämnden beslutat om ett tillägg som innebär att de utförare av ledsagarservice och avlösarservice som under senaste året inte haft ett enda utfört uppdrag, avslutas, men de har möjligheten att återkomma med en ny ansökan om LOV-avtal. Under 2012 har sammanlagt 7 företag redovisat 0 utförda timmar för ledsagning och avlösning. Ytterligare 5 företag redovisar utförd tid understigande 50 timmar. Detta ska jämföras med det företag som redovisat flest antal utförda timmar under 2012, 20 001 timmar.

I likhet med 2011 är det lågt eller inget intresse av att ansöka som utförare för barnboende och vuxenboende. Endast en utförare för barnboende har tillkommit under året och ingen utförare har ansökt om LOV-avtal för bostad med särskild service för vuxna.

Antal utförare i enskild regi upphandlade enligt LOV 2010-2012



Antal enheter hos utförare i enskild regi upphandlade enligt LOV 2010-2012



Ovanstående diagram visar på ökningen av antal enskilda utförare och enheter i staden som är upphandlade enligt LOV år 2010, 2011 och 2012, med undantag för bostad med särskild service för vuxna.

## Omfattning och kostnader för verksamheterna

I följande tabeller redovisas antalet beslut och kostnader för verksamhetsområdet, dels det prestationsrelaterade anslaget där boende och daglig verksamhet ingår samt jämförelser av dessa kostnader och dels en tabell för övriga kostnader.

### Prestationsrelaterat anslag

Verksamhet	Antal beslut 2010	Kostnader i mkr 2010	Antal beslut 2011	Kostnader i mkr 2011	Antal beslut 2012	Kostnader i mkr 2012
Gruppboendestad	861	843,4	874	913,6	910	945,6
Serviceboendestad	300	132,8	307	155,6	324	163,9
Eget boende med boendestöd	355	23,1	401	28,8	474	31,2
Daglig verksamhet	1 887	464,9	2 021	507,6	2 201	538,6
Barnboende	123	132,8	113	120,3	109	135,2
Korttidshem	564	134,6	584	132,4	587	132,3
<b>Totalt</b>	<b>4 090</b>	<b>1 731,6</b>	<b>4 300</b>	<b>1 858,3</b>	<b>4 605</b>	<b>1 946,8</b>

### Övriga kostnader, ej prestationsrelaterade

Övriga kostnader	Kostnader i mkr 2010	Kostnader i mkr 2011	Kostnader i mkr 2012
Fast anslag	586,5	601	624,2
Assistansersättning 20 första timmarna	319,5	323,9	335
Intäkter	2	2	2
<b>Totalt</b>	<b>904</b>	<b>922,9</b>	<b>957,2</b>

### Bostad med särskild service för barn och ungdom

Det totala antalet barn och ungdomar mellan 0 – 22 år som fick insatser från verksamhetsområdet i staden år 2012 var 1 581. Av dessa barn och ungdomar fick 109 sitt stöd och sin omsorg i barn- och ungdomsboende. Det är en nedgång med 14 personer sedan 2010 och fortsätter bekräfta den trend som varit rådande sedan många år tillbaka. År 2004 fick nästan 200 barn och ungdomar stöd och service i barn- och ungdomsboende. En förklaring till det minskande antalet barn och ungdom i bostad med särskild service är strävan att så långt möjligt ge stödet i hemmet.

De barn och ungdomar som bor i bostad med särskild service kan hänföras till tre grupper: de med mycket omfattande behov av stöd och omvårdnadsinsatser under

dygnets alla timmar, barn och ungdomar med en funktionsnedsättning som leder till utåtagerande beteende samt barn och ungdom som går i skolan på annan ort.

Som tidigare redovisats, är endast 5 utförare anslutna till LOV-systemet. Totalt inom Stockholms län finns cirka 40 utförare. Mot bakgrund av att de barn och ungdomar med behov av boende utanför familjen har mycket individuella krav på boendet är det angeläget att valet av boende sker omsorgsfullt och att det finns ett rikt utbud att välja ur.

Det kan dock konstateras att valfriheten är begränsad när det gäller möjligheten för den enskilde att välja utförare som är ansluten till valfrihetssystemet. En förklaring till det låga antalet utförare kan vara att efterfrågan på barn- och ungdomsboende totalt sett är relativt begränsad och om trenden håller i sig minskar efterfrågan ytterligare. De flesta får, som tidigare nämnts, stödet i hemmet. Detta förhållande är också helt i linje med lagstiftarens intentioner.

### *Bostad med särskild service för vuxna*

Bostad med särskild service för vuxna upphandlas i likhet med barnboende, korttidsboende, daglig verksamhet och ledsagarservice/avlösarservice enligt LOV. Sedan 1 januari 2010 till och med den 1 oktober 2012 har tolv upphandlingar genomförts och 111 utförare har tecknat avtal med staden. Av tabellerna framgår att ingen utförare visat intresse för att teckna avtal när det gäller vuxenboende.

Det finns ett antal enskilda utförare inom Stockholms stad. Några har varit etablerade före införandet av valfrihetssystemet och några har etablerat sig i ett senare skede.

Förklaringarna till att inga utförare hittills har ansökt om LOV-avtal kan vara flera men några av dem kan troligen hänföras till en kombination av prisbild och insatsens karaktär:

- Ersättningarna till utförarna ligger i allmänhet högre än de ersättningar som staden beslutat om i LOV.
- Bostad med särskild service för vuxna är ett permanent boende vilket innebär att den enskilde kan ha sitt boende på samma adress i kanske 25 – 30 år. Det är således liten omsättning på lägenheter i jämförelse med platser i daglig verksamhet och korttidsboende. Detta gör troligen att incitamentet för utförarna att ansluta sig till LOV är litet. Till den låga omsättningen bidrar också bristen på lägenheter.
- Bostad med särskild service upphandlas endast inom Stockholms stad. Detta har sin grund i LSS-lagstiftningen och folkbokföringens regler om att man ska vara folkbokförd i den kommun man har sin stadigvarande bostadsadress.



## Brukarundersökning

Stadsledningskontoret genomför varje år en brukarundersökning bland personer som får vissa insatser enligt LSS inom stadens valfrihetssystem enligt LOV. Resultaten på några utvalda frågor för boende enligt LSS för vuxna samt daglig verksamhet redovisas nedan. De svarande bor/arbetar i verksamheter som drivs i kommunal regi alternativt på entreprenad.

### Vuxenboende

Vuxenboende innebär bostad med särskild service för vuxna enligt LSS 9§. Personen bor då i en grupp- eller servicebostad.

*Andel nöjda brukare i vuxenboende\* (LOV) i procent\*\* och procentuell förändring av nöjdhet 2012 jämfört med 2011*

Urval av frågor	2011	2012	Förbättring/ Försämring
Jag har själva varit med och planerat det stöd jag får	53	61	8
Jag får det stöd jag behöver i mitt boende	77	77	
Jag trivs med personalen	81	79	- 2
Jag trivs med de andra i mitt boende	84	69	-15
Jag känner mig trygg i min bostad	84	86	2011

\*Kommunal regi samt entreprenad

\*\*Svarsfrekvens 60 procent

### Daglig verksamhet

*Andel nöjda brukare i daglig verksamhet\* (LOV) i procent\*\* och procentuell förändring av nöjdhet 2012 jämfört med 2011*

Urval av frågor	2011	2012	Förbättring/ /försämring
Jag har själva varit med och planerat min dagliga verksamhet	60	70	10
Jag får prova nya aktiviteter och arbetsuppgifter om jag vill	62	69	7
Jag får det stöd jag behöver	77	79	2
Jag trivs med personalen	84	88	4
Jag trivs med de andra i min dagliga verksamhet	66	79	13
Jag känner mig trygg i min dagliga verksamhet	84	86	2

\*Kommunal regi samt entreprenad

\*\* Svarsfrekvens 61 procent

Svarsfrekvensen år 2012 är 60 respektive 61 procent, en ökning med 10 procentenheter jämfört med 2011. De största förbättringarna har skett det gäller att själv

få vara med och planera stödet i sitt boende och i sin dagliga verksamhet, samt trivsel med övriga brukare i den dagliga verksamheten. Även när det gäller att få prova nya aktiviteter och arbetsuppgifter i den dagliga verksamheten har en klar förbättring skett. Den största försämringen har skett på frågan om brukaren trivs med de andra i boendet, där förändringen är -13 procentenheter.

## **Handläggning av ärenden som rör personer med funktionsnedsättning**

En enkät från stadens funktionshinderinspektörer till stadens handläggare för vuxna med funktionsnedsättning (80 handläggare av stadens totalt ca 150 handläggare) visar att 39,3 procent har arbetat inom verksamhetsområdet i mindre än ett år (2012). Personalomsättningen fortsätter att öka vilket är bekymmersamt, både ur ett kompetens- och ett kontinuitetsperspektiv, men också ur ett kostnadsperspektiv. Det tar lång tid att som handläggare erövra nödvändig kompetens inom verksamhetsområdet. Behovet av kontinuerliga kompetenshöjande insatser, i lagstiftning, riktlinjer, DUR och rättspraxis samt om funktionsnedsättningar och deras konsekvenser, samtalsmetodik och bemötande mm. är stort.

Stadsdelsnämnderna uppvisar stora inbördes skillnader i hur verksamhetsområdet organiseras och i arbetsfördelningen bland handläggarna. Att följa upp antalet ärenden per handläggare och göra jämförelser över mellan stadsdelsnämnderna blir därför svårt. Antalet handläggare har ökat från cirka 120 året innan till cirka 150 år 2012. Nya organisationsformer bidrar till att väsentligt öka behovet av kompetenshöjande insatser för att säkerställa kvaliteten i handläggningen och att lagstiftning och riktlinjer följs.

## **E-tjänsten ansökan om stöd och service**

Under 2012 lanserades e-tjänsten Stöd och service som vänder sig till medborgare inom äldreomsorg, funktionsnedsättning och socialpsykiatri. E-tjänsten kan användas av medborgare från 15 år och uppåt och som har e-legitimation. Medborgaren kan i e-tjänsten Stöd och service logga in på Stockholm webb och ansöka om exempelvis, hemtjänst, boendestöd och ledsagning. Ansökan kan göras enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det kommer även att vara möjligt att följa sin ansökan och se sina beslut. När en medborgare skickar in en ansökan via Stockholm webb kommer den att landa i vald stadsdelsnämnds inkorg för e-ansökningar i verksamhetssystemet, Paraplysystemet.

## **Kommunalisering av hemsjukvården**

Stockholms läns landsting och Kommunförbundet Stockholms Län, KSL, har startat ett projekt på uppdrag av Hälso- och sjukvårdsnämndens presidium och Kommunförbundet Stockholms Läns Sociala Valfärdsberedning.

I samband med en kommunalisering av hemsjukvården i länet, kommer även Stockholms läns särskilda överenskommelse, Principöverenskommelsens § 11, som gäller hälso- och sjukvård i bostad med särskild service och daglig verksam-

het enligt LSS, att upphöra. Kommunerna i länet får därmed ansvaret för hälso- och sjukvård i bostad med särskild service och daglig verksamhet.

## **Våld i nära relationer**

Stockholms stads program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer antogs av kommunfullmäktige i april 2012. Programmet syftar till att dels höja medvetenheten om frågan hos stadens anställda, dels att medborgare som utsatts för våld i nära relationer ska få likvärdiga och lika tillgängliga insatser oavsett var i staden de bor. Som ett komplement till programmet och till stöd för handläggare har under 2012 utarbetats ett förslag till riktlinjer för handläggning av ärenden som handlar om våld i nära relationer. Riktlinjerna är könsneutrala och målgrupperna utgörs av vuxna personer som utsatts för alternativt utövat våld i nära relationer. I riktlinjerna betonas att om det finns barn som bevittnat/upplevt våld i hemmet ska detta rapporteras till barn- och ungdomsenhet och en utredning inledas.

Stadsdelsnämnderna har organiserat arbetet mot våld i nära relationer på olika sätt. Flera nämnder har inrättat särskilda kvinnofrids-/familjefridsteam och några av dessa har även mottagningar för personer som utövar våld. Andra nämnder har särskilda specialister och resursgrupper som arbetar med frågan. En betydande del av arbetet mot våld i nära relationer drivs fortfarande i projekt med utvecklingsmedel från staten.

Under hösten har diskussioner förts inom nämnden om hur en kartläggning av omfattningen av våld i nära relationer lämpligen kan utföras. Frågan är komplex och oavsett metod kommer osäkerheten i resultaten att vara hög. Förvaltningen har valt att under 2013 göra en enkätundersökning riktad till den vuxna befolkningen i Stockholms stad.

Våld i nära relationer utgör inget eget verksamhetsområde och det är inte möjligt att få fram statistik ur verksamhetssystemen på samma sätt som inom andra områden. Att en person är våldsutsatt kan upptäckas inom samtliga enheter, t.ex. ekonomiskt bistånd, barn och ungdom, funktionsnedsättning. I de olika utrednings-, bedömnings- och handlägningsinstrument som används alternativt är under implementering i staden finns frågor om våldsutsatthet, t.ex. i ASI, DUR, BBIC. Genom enbart sökning i verksamhetssystemet är det dock inte möjligt att få kunskap om hur många inom olika målgrupper som är utsatta för våld i nära relation. Exempel: i DUR för personer med psykisk funktionsnedsättning ställs följande fråga: Har du någon gång utsatts för psykiskt eller fysiskt våld? I snitt 27 procent i staden (541 personer) svarar jakande på den frågan. Detta går att få fram ur systemet, men inte svaret på följdfrågorna om vem som utövat våldet och var våldet inträffade.

## **Hedersrelaterat våld och förtryck**

Socialförvaltningen har sedan april 2012 haft i uppdrag att leda inrättandet av ett länsgemensamt resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld. Centret, som får namnet Origo, består av dels ett fysiskt centrum som tar emot besök, dels ett internetbaserat virtuellt resurscentrum. Origos målgrupp är i första hand unga personer mellan 13–26 år som utsatts för hedersrelaterat förtryck och våld, men även yrkesverksamma som möter denna målgrupp och behöver konsultativt stöd och vägledning.

## Skyddade boenden

Socialförvaltningen har sedan 2009 gjort en kartläggning över antalet kvinnor över 18 år som placerats i skyddat boende och deras medföljande barn.

*Antal placeringar i skyddade boenden 2009-2012*

Stadsdelsnämnd	2009	2010	2011	2012	Antal unika individer 2012	Antal barn 2012
Bromma	22	8	14	12	10	16
Enskede-Årsta-Vantör	44	57	27	42	29	21
Farsta	15	3	12	19	19	8
Hägersten-Liljeholmen	7	27	24	18	5	5
Hässelby-Vällingby	56	40	41	33	31	35
Kungsholmen	0	3	2	6	6	0
Norrmalm	12	3	10	2	2	0
Rinkeby-Kista	90	79	82	49	36	43
Skarpnäck	17	5	3	6	6	6
Skärholmen	25	20	28	53	32	21
Spånga-Tensta	28	29	55	67	35	29
Södermalm	34	12	15	25	12	5
Älvsjö	5	2	4	9	9	9
Östermalm	3	5	3	4	4	4
Enheten för hemlösa				2	2	0
<b>Summa</b>	<b>358</b>	<b>293</b>	<b>320</b>	<b>347</b>	<b>238</b>	<b>202</b>

Placeringarna har till 66 procent skett i skyddade boenden som ligger inom stadens geografiska område.

Av beviljade förturer från Bostadsförmedlingen 2012 gick 14 procent till gruppen våldsutsatta kvinnor. En del stadsdelsnämnder har tillgång till några utslussningslägenheter där personer kan bo under en övergångsperiod. Behovet av fler utslussningslägenheter har framhållits i stadens budget för 2013, liksom av kvinnojourernas riksorganisationer.

I "Rapport om barnfamiljer i Stockholms stad 2012 som saknar stadigvarande bostad" (dnr 3.1-0417/2012) redovisas att våld i nära relation är den enskilt största orsaken till en osäker boendesituation, framför allt för kvinnor med barn.

Socialnämnden ger bidrag till ett hundratal ideella organisationer, varav åtta kvinnojourer som tillsammans har 63 platser. Beläggningen på dessa platser var 71 procent under år 2012. Placeringar från Stockholms stad utgjorde 33 procent.

Nämnden driver i egen regi tre skyddade boende: Kriscentrum för kvinnor, Kruton för unga personer som är utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld samt Hvilan för hemlösa kvinnor och våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem.

## Brottsstatistik

Socialnämnden har ansvar för brottsoffer, vilket regleras i socialtjänstlagen, SoL, 5 kap. 11 §. Nämnden ska särskilt beakta

- kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående
- barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående

Från och med januari 2013 har paragrafen utökats med att socialnämnden även

- ansvarar för att ett barn, som utsatts för brott, och dennes närstående får det stöd och den hjälp som de behöver.

Mäns våld mot kvinnor är ett stort samhälls- och folkhälsoproblem. Under 2012 har riktades allt större uppmärksamhet åt det faktum att även män utsätts för våld i nära relationer. Brottsförebyggande rådet, Brå, har sedan 2008 en brottskod som visar anmälda brott som handlar om våldutsatthet i nära relationer. Som framgår av tabellen nedan ökar antalet anmälda misshandelsbrott i nära relationer när det gäller kvinnor och fram till 2011 även gällande män.

Det bör noteras att enligt Brå kommer ca 80 procent av våld mot kvinnor i nära relationer aldrig till polisens kännedom. Minst samma mörkertal kan antas gälla för män.

*Misshandel, inkl grov, mot kvinna/man 18 år eller äldre, inomhus, bekant i nära relation. Antal personer.*

	2009	2010	2011	2012	20122
Mot kvinnor	1249	1362	1451	1460	76%
Mot män	430	443	491	468	24%
Summa	1679	1805	1942	1928	100%

*Källa: Brå*

Utöver dessa siffror anmäldes i Stockholms stad även 380 brott om grov kvinnofridskränkning. Om en man utsätter en kvinna, som han har eller haft en nära relation med för upprepade kränkningar som till exempel misshandel, olaga hot, ofredande, hemfridsbrott och sexuellt tvång kan han dömas för grov kvinnofridskränkning.

Misshandel, inkl grov, mot kvinna/man 18 år eller äldre, inomhus, bekant i nära relation fördelat per stadsdelsnämnd. Antal personer. År 2012.

Stadsdelsnämnd	Kvinnor	Män
Bromma	84	23
Enskede- Årsta -Vantör	203	64
Farsta	134	34
Hägersten-Liljeholmen	106	25
Hässelby - Vällingby	132	45
Kungsholmen	65	30
Norrmalm	84	38
Rinkeby-Kista	116	36
Skarpnäck	78	35
Skärholmen	134	33
Spånga -Tensta	67	22
Södermalm	170	41
Älvsjö	26	10
Östermalm	58	24
Uppgift om stadsdel saknas	3	8
<b>Summa</b>	<b>1460</b>	<b>468</b>

Källa: Brå

Barn som bevittnat/upplevt våld mellan närstående vuxna är en mycket viktig målgrupp i stadens program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer. Hur många barn som bevittnat/upplevt våld i Stockholm är okänt, men Rädda Barnen uppskattar att 200 000 barn i Sverige varje år bevittnar våld i hemmet.

Det finns däremot statistik över hur många anmälningar som inkommit till polisen när det gäller barn som utsatts för misshandel.

Misshandel, inkl grov, mot barn 0-17 år, bekant med offret. År 2012

Stadsdelsnämnd	0-6 år	14-17 år	15-17 år	Summa
Bromma	17	36	16	69
Enskede- Årsta-Vantör	21	82	54	157
Farsta	14	33	26	73
Hägersten-Liljeholmen	19	34	25	78
Hässelby - Vällingby	31	69	42	142
Kungsholmen	6	13	19	38
Norrmalm	9	16	17	42
Rinkeby-Kista	48	103	30	181
Skarpnäck	20	48	23	91
Skärholmen	29	74	27	130
Spånga -Tensta	13	46	17	76
Södermalm	22	34	30	86
Älvsjö	3	10	3	16
Östermalm	7	15	10	32
Uppgift om stadsdel saknas	3	3		6
<b>Summa</b>	<b>262</b>	<b>616</b>	<b>339</b>	<b>1217</b>

Källa: Brå

Som framgår nedan har totala antalet anmälningar om misshandelsbrott mot barn ökat med 59 ärenden år 2012 jämfört med 2008. Den största ökningen handlar om barn i åldersgruppen 0-6 år.

*Misshandel, inkl grov, mot barn 0-17 år, bekant med offret.*

	2008	2009	2010	2011	2012
Barn 0-6 år	204	192	246	240	262
Barn 7-14 år	670	628	635	631	616
Barn 15-17 år	284	367	361	308	339
<b>Summa</b>	<b>1158</b>	<b>1187</b>	<b>1242</b>	<b>1179</b>	<b>1217</b>

*Källa: Brå*

---